

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Glattfelder Gyula dr. csanádi püspök, védőelnöknek a Kath. Tanítók Orsz. Bizottsága közgyűlését megnyitó beszéde.

Tisztelt Országos Bizottság! Tisztelt uraim! Ezekben a napokban a magyar katolicizmus szíve hangosabban dobog. Nagy reménységekkel, nagy várakozásokkal van eltelve az a lelkes katolikus sereg, amely a nagygyűlés napjaira a fővárosba gyűlt össze. Az az óhajlás szállta meg e sereg minden tagját, hogy azok az intézmények, amelyeknek érdekében fáradni akar, a katolikus szervezkedés által, a lelkes hangulat s az ennek megfelelő elhatározások által mennél nagyobb virágzásnak induljanak.

Tisztelt uraim! Van-e az egyháznak a templomon kívül — sőt talán úgy kellene inkább kifejezni, hogy a templom mellett, a templommal kapcsolatban — értékesebb, szívéhez jobban hozzá-nőtt intézménye, mint az iskola? Lehet-e az egyháznak és lehet-e bárminemű egyházas mozgalomnak szentebb, méltóbb célt kitűznie maga elé, mint azt, hogy amikor a szentegyháznak és a szentegyház felszentelt hajlékainak jogos igényeiért sikra szállani és küzdeni kész, ugyanakkor a templommal szoros kapcsolatban levő iskola ügyéért is dolgozik, áldozatokat hoz és az iskolát arra a nivóra emelni törekszik, amely ami ideálunknak megfelel?

Épen ezért egészen természetes, hogy a katolikus nagygyűlésnek ünnepi hangulatába beleillik a katolikus tanügyi tanácsnak gyűlése, beleillenek azok a tárgyak, amelyeket a magyarországi katolikus tanítóságnak ezen első exponense, képviselőtestülete megbeszélni óhajt.

Nekem első ízben nyílik ma alkalmam arra, hogy mint a püspöki kar bizalmának letéteményese szóljak a katolikus tanítóság képviselőjéhez. *(Éljenzés.)* A dolog természete hozza magával, hogy amikor első ízben szólok, arról szóljak, ami a leghőbb vágyam és reménységem volt akkor, amikor a tanítóság eme központi szervezetének élére állított engem püspöktársaim bizalma. *(Halljuk! Halljuk!)*

Mi az óhajunk, mi az aspirációnk, mi a — merem mondani — jogos követelésünk nekünk katolikus — és elsősorban katolikus — tanfériaknak?

Egyszóval kifejezhetem: a katolikus iskolának minden másjellegű és elsősorban állami iskolával teljes egyenjogúsága. *(Lelkes éljenzés és taps.)*

És itt nemesak jogokról van szó, itt nem új terület elhódításáról van szó, itt csak szükségszerű konzekvenciáknak levonásáról van szó.

A katolikus iskolának teljes egyenjogúságára igényt tarthatunk elsősorban ama tiszteletre-méltó mult címén, amelyre ez az iskola visszatekinthet. Amikor ez az iskola büszkén állíthatja magáról, hogy évszázadokon keresztül a magyar tanügy egyedüli munkása volt; amikor büszkén állíthatja, hogy újra évszázadokon keresztül a testvéregyházak iskoláival együtt vallásos alapon volt a magyar tanügynek hivatott munkása; amikor ez az iskola megállapíthatja magáról azt, hogy az idők változtával más tényezők is igényt formáltak arra, hogy a tanügy érdekében fáradjanak s eredményes

munkát végezzenek, de ezen korszakban is a katolikus iskola és a katolikus egyház becsületes lelkiismeretességgel teljesítette kötelességét és nevelte a nemzetet; amikor — mondom — a katolikus iskola mindezt nyugodt önérettel állapíthatja meg önmagáról, akkor a katolikus iskola nem kíván igazságtalanságot, midőn egyenjogúságát sürgeti.

A katolikus iskola teljes egyenjogúságát kívánhatjuk másodsor azon a címen is, amely ma oly döntő szerepet játszik a népek és társadalmak életében: a szabadság címen. (*Ugy van!*)

Epen mai díszgyűlésünknek is egyik célja, hogy e szabadságért küzdő bajnoknak, Eötvös József barónak emlékét igazi nemes felvilágosodottsággal ünnepezzük és amikor ez ünnepi alkalommal az egész politikát, de az iskolapolitikát is a szabadság alapján védő és fejlesztő nagy magyar férfiúnak emlékét üljük, ugyanakkor joggal hangoztathatjuk, hogy amidőn mi katolikusok készségesen elismerjük a szabadság érvényesítését az emberi érdekek minden vonalán, megkövetelhetjük joggal azt is, hogy ebből az elvből reánk nézve is levonják a kedvező konzekvenciát és teljes szabadságunkat az iskola terén is elismerjék és védjék. (*Éljenzés és taps.*)

Ez az elv, amelyet felállítunk, magával hozza, hogy a mi katolikus iskoláink iparkodjanak a külső megjelenés formáiban, iparkodjanak szervezetükben és rendtartásukban kielégíteni azokat a jogos igényeket, amelyeket az állam felállít. És mi ettől nem huzódunk soha. Mi nem zárkozunk el soha az elől, hogy fegyelmi szabályzatunk, rendszabályaink kielégítsék az állam jogos igényét. Ez az elv, amelyet felállítunk, igényli azt, hogy a katolikus tanítóság azon a nivón álljon, amelyet megkövetel felső hivatása. De megkívánják ezt azok az eminens állami érdekek is, amelyeknek szolgálatára az iskola vállalkozik. És mi mindnyájan, akik iskoláinkat ismerjük, akik tanítóképzőket fenntartunk, tudjuk, hogy tanítóképzőinkben semmivel sem alsóbbrendű munka az, amelyet végeznek az állami tanítóképzőkben és büszkéek vagyunk erre és ambícióink az, hogy a mi tanítóképzésünk, tanítónevelésünk olyan legyen, amely kielégíthesse a legkényesebb igényeket is és olyan tanítóságot állítsunk be az életbe, amely megnőtt arra a feladatra, hogy a nemzet legértékesebb kincsének, az ifjúságnak vezetésére vállalkozhassék s a nemzet nyugodt legyen arról, hogy amikor legszentebb kincsét erre a tanítóságra bizza, ez a tanítóság ratermett lesz az ő hivatására. És megállapíthatjuk és kötelességünk megállapítani elsősorban nekünk, püspököknek, és kötelessége megállapítani a törvény értelmében joghatóságot gyakorló egész klérusnak is, hogy ez a katolikus tanítóság hivatásának magaslatán áll, hogy ez a katolikus tanítóság becsületbeli kötelességének tartja azt, hogy a nemzet jövő generációját úgy nevelje, amint a nemzet azt tőle elvárja. Kötelességünk elismerni és mindenféle lekicsinyléssel szemben megállapítani azt, hogy a katolikus tanító többé nem az az elmaradt, nem az a lemaradt, nem az a kis látókörű ember, aki talán volt félszázad előtt, hanem hogy teljes joggal felveszi a versenyt minden más kollegájával szemben. (*Éljenzés.*)

Ezen az alapon sürgetjük mi a teljes morális egyenjogúságot és sürgetjük a teljes törvényes egyenjogúságot iskoláinkra nézve és tanítóinkra nézve egyaránt. (*Lelkes taps.*) Sürgetjük ezt az egész vonalon. Sürgetjük erkölcsiükben és anyagiakban egyaránt. Sürgetjük erkölcsiükben, hogy ne legyen semmiféle pozíció, amelynél az a körülmény, hogy valaki katolikus iskolában működik, a legesekélyebb mértékben is hátrányt jelentsen. Sürgetjük anyagi tekintetben is, hogy amikor az állam áldozatkészséggel gondoskodik tisztviselőiről, de gondoskodik a kulturának munkásairól is, ugyanazzal a mértékkel gondoskodjék a mi katolikus tanítóinkról is, gondoskodjék az összes tanítókról, amint az osztóigazság és az egyforma munka ezt megkívánja. (*Éljenzés és taps.*)

De amikor ezt hangoztatom és teljes meggyőződéssel hangoztatom, ugyanakkor hangoztatnom kell azt is, hogy midőn a katolikus tanítóság jogait sürgeti, midőn a teljes egyenjogúság elismeréséért küzd, ezt mindig azzal a méltósággal, azzal a komolysággal, azzal a tiszteletet parancsoló fegyelmezettséggel kell tennie, amely a siker egyetlen vagy legalább is legfőbb biztosítója. (*Helyeslés.*)

Soha nem fogom megtagadni azt az igényt, hogy a katolikus tanítóság jogai elismerést nyerjenek, de soha nem szegődhetem olyan mozgalomhoz, amely nem méltó a nevelés embereihez; soha nem szegődhetem nemcsak én, de ez ország közéletében bármiféle pozíciót betöltő egyházi vagy világi vezetőférfiú sem olyan tanítómozgalomhoz, amely a munkásmozgalmaknak és a szakszervezeti mozgalmaknak pszichológiáját és módszerét tünteti föl. (*Taps.*) Mert a katolikus tanító nem műhelyben dolgozik, nem pörölyvel kovácsol, hanem lelkeket kezel, lelket pedig csak emelkedett lélekkel, kiváló finom lélekkel rendelkező ember tud kezelni és ellentmondás az és hazugság az, amikor azt a

ajogot, amelyet el kell ismerni, úgy kívánja bárki érvényesíteni, ahogy azt némelyek kiméletlen szel-
lemben és erőszakosan érvényesíteni vélik és ahogy azt érvényesíteni nem szabad és nem megenged-
hető. És én azt hiszem, nemcsak a katolikus tanítóságnak, hanem az egész ország tisztult érzelmű
közönségének felfogását tolmácsolom akkor, amikor azt mondom, hogy a tanítóságnak nem szabad
szakszervezetté lennie, a tanítóságnak nem szabad forradalmi elemmé lennie, a tanítóságnak a konzerválás, a tiszteletreméltó történelmi tradíciók megóvása tényezőjének kell maradnia. *(Tetszés és taps.)* Ebben az esetben számíthat arra, hogy ez az ország nemcsak ismerni fogja kötelességét, hanem készséges örömmel fogja ezt a kötelességet teljesíteni.

Épen ezért tiltakozó szót kell emelni minden olyan törekvással szemben, amely össze nem tar-
tozó dolgokat összekever és azon a címen, hogy a tanítóság anyagi vagy bármiféle erkölcsi igényeit
kielégíteni kívánja, a tanítóságot oly áramlatok és oly irányzatok karjaiba akarja kergetni, amelyek
a tanítói tekintélyt leszállítják, az ország jogos várakozását pedig a legbántóbb módon sértik. Mert
azt hangoztatni, hogy legyen a tanítóság a destruktív irányzatok támogatója; azt hangoztatni, hogy
legyen a tanítóság ebben az országban a forradalmi szellemnek mindenféle szétszórt exponense; azt
hangoztatni, hogy a tanítóság szegődjék az álfelvilágosodottságnak, az úgynevezett szabadgondol-
kozásnak, a vallási és nemzeti tradíciókat megvető irányzatnak szolgálatába és majd ezzel kivívja a
fizetésjavítást: a legnagyobb hazugság, amelyet elgondolni lehet. *(Hosszas éljenzés és taps.)* Ez nem
egyéb, mint az emberek jóhiszeműségére és gyengeségére való számítás és pályázás és félrevezetés
szándéka. A tanítóságnak a nemzet komoly rétegeiben, az egyház és a kereszténység komoly képvise-
lőiben van támogatása és az ereje és ettől az alaptól a tanítóságnak és mivel most a katolikus tani-
tok exponenséhez beszélek, a katolikus tanítóságnak elszakadnia nem szabad soha. *(Éljenzés.)*

Forrjon össze tehát a katolikus tanítóság és a katolikus szellem hivatásos képviselője, forrjon
össze a katolikus tanítóság érdeke és az egész polgárság érdeke, forrjon össze a katolikus tanítóság
aspirációja és a nemzet történelmi törekvése: és akkor bizhatunk abban, hogy ez a nemzet tanítóságáért
annyit fog tenni, amennyit a tanítóság megérdemel, és mint amennyit ez a nemzet érte tenni akar.

Higyük azt, hogy ez a nemzet, amely annyi nehéz időben megmutatta a maga életrealitását,
higyük azt, hogy ez a magyar társadalom, amely annyi krízist megusztott, megússza azt a krízist is,
amellyel ma gazdasági és erkölcsi téren küzd és ha megússza, ha megszerezte azokat az erkölcsi és
anyagi javakat, amelyeknek birtokában szívéhez hozzánőtt társadalmi osztályaiért meg akarja tenni
azt, ami szükséges, meg is fogja tenni; a magyar tanítóság pedig azon dolgozzék és az legyen legszen-
tebb és legnemesebb aspirációja, hogy ennek a nemzetnek virágát úgy ápolja, hogy abból gyümölcs
jegy; ennek a nemzetnek ifjúságát úgy vezesse, hogy belőle polgárok legyenek, nemzedéke ennek a
hazának, amely nemzedék Istennel, hazával, templommal és iskolával szemben egyaránt hiven és
tökéletesen fogja teljesíteni kötelességét. *(Hosszantartó éljenzés és taps.)*

A diszközgyűlést ezennel megnyitom és szívből üdvözlöm az itt megjelent Eötvös Lóránt báró
önagyméltóságát, aki nemcsak viselője ennek a nagy névnek, de örököse is e névhez fűződő emlékeknek
és örököse annak a szeretetnek is, amellyel édesatyja viseltetett a magyar kultúrával és a magyar
kultúra harcosaival, a tanítókkal szemben. *(Éljenzés.)* Én csak azt kérem tőle, hogy nagy befolyásával,
amelyet a Gondviselés neki juttatott, a maga részéről állandóan mindent megtegyen a kultúra jelen-
legi képviselőinek érdekében. *(Éljenzés és taps.)*

A Kath. Tanítók Orsz. Bizottságá- nak közgyűlése.

Úgy a résztvevők számát, mint a gyűlés tartal-
mát illetőleg imponáns méreteken folyt le idei köz-
gyűlésünk. Örvendetes jelenség volt a megjelent
tanítóság nagy sokasága, mert ez a körülmény arra
mutat rá, hogy a katolikus tanítóságot a nevelés-
tudomány nagy kérdései is mélyrehatóan érdeklik
és foglalkoztatják. Lélekemelő és eseményekben
gazdag volt a közgyűlés lefolyása. *Glattfelder* püspök,
védőelnök úr hatalmas beszéde éles világitással mu-

tatott reá a magyar katolikus tanítóság működésé-
nek egyedül málto és célravezető útjára. *Giesswein*
Sándor egyházi elnök bejelentéséből örömteljes meg-
lepetéssel értesültek kartársaink a *katholikus tanítók*
üdüloházának a közel jövőben való létesítéséről.
Ember Károly elnöki előterjesztésében óriási, sok-
irányú, intenzív munkának az elvégzéséről számolt
be s ugyancsak ilyenről adott programot a jövőre.
Az előadók mindegyike lelkiismeretes munkát vég-
zett, gyarapítva kartársaik tudását, ismereteit s
egy-egy értékes követ adva a hazai katolikus tan-
ügy és pedagógia egyre nagyobb arányokban kibon-
takozó épületéhez. A résztvevők erővel, energiával és

lelkessedéssel telten tértek meg otthonukba, a magyar nemzeti keresztény kultúra öröhelyeire, s azok, akik körülményeik folytán nem jelenhettek meg s így csak lapunkból értesülhetnek a gyűlés lefolyásáról, bizonyára nem kevesebb buzdulást és kitartást fognak meríteni belőle.

A gyűlés részletes lefolyását az alábbiakban adjuk.

Jelenvoltak: *Glattfelder Gyula* dr. püspök, védőelnök, *Mailáth György* gróf v. b. t. t. a Szent-István-Társulat elnöke, *Fetser Antal* püspök, *Eötvös Loránt* báró v. b. t. t., *Glesswein Sándor* dr. preláta, egyházi elnök, *Ember Károly* lovag, világi elnök, *Szabó István* preláta, *Igaz Béla* dr. kanonok, *Kolossváry Mihály* kanonok, *Matyeczko Tivadár* kanonok, *Venczel Ede*, *Szeman István*, *Véner Pal* kanonok, egyházmegyei főtanfelügyelők, *Pacha Ágoston* kanonok, *Erdősi Károly*, a Szent-István-Társulat vezérigazgatója, *Dreisziger Ferenc*, *Wohlmuth Ernő* titkárok, *Bilinszky Lajos*, *Gyömörey Zsigmond*, *Végh Ferenc*, *Hegedűs János*, *Galler Kristóf*, tanítóképző igazgatók, id. *Arpássy János*, *Barabás György*, *Becker Vendel*, *Bertalan Vince*, *Béres András*, *Czimmermann Rajmond*, *Egry Károly*, *Fejes János*, *Gerely József*, *Gergely Béla*, *Greiner Gyula*, *Györfly János*, *Házy Ferenc*, *Horváth Ignác*, *Jakubovits Sándor*, *Jankovics János*, *Kelemen Lajos*, *Kelemen János*, *Keményfy K. Dániel*, *Kocsán Károly*, *Körödy Miklós*, *Magyar Árpád*, *Mihályi Ákos* dr., *Nagy János*, *Nyers Imre*, *Óbert Ágoston*, *Orsowszky Gyula*, *Páll Albert*, *Piller György*, *Pötzt Ferenc*, *Princz Fiedl*, *Rovó Lajos*, *Ruzsinszky József*, *Szabó Ferenc*, *Szabó János*, *Számberovszky Rezső*, *Számord Ignác*, *Szöke Sándor*, *Urbányi C. József*, *Vörös Ferenc*, *Zelliger Arnold*, *Zelliger Vilmos* dr., *Zsalkovits Cyrill*, *Moravitz Lajos*, *Perger Ferenc*, *Bayné-Tóth Erzsébet*, *Domby Péter*, *Ivanits Lajos*, *Káth József*, *Prockl Gyula*, *Szabady János*, *Temető János*, *Vilések Gyula*, *Főzsa Dániel* a Tanítók Háza elnöke, *Kapy Béla* a Ferenc-József Tanítók Háza gondnoka, *Juretzky Lajos*, *Papp János*, *Zsilavy Sándor*, *Tauber Géza*, *Mayer Ker. János*, *Borsody Sándor*, *Szentiványi György*, *Grätzer Pius*, *Kines István*, *Kertész Kálmán*, *Németh Gyula*, *Pechó József*, *Lovász Dezső*, *Schloffer Gyula*, *Záchar János*, *Szabó József*, *Ujhelyi István*, *Dinnys Károly*, *Koesis Béla*, *Jaksits Sándor*, *Longauer János*, *Manninger Károly* és még rendkívül sokan, akiknek neveit nem sikerült feljegyeznünk.

November 10-én, hétfőn a délelőtti időt a Pedagógiai Szemináriumban töltöttük és délután félhárom órakor a népoktatási szakosztály ülésezett a Szent-István-Társulat dísztermében. A tanácskozást *Dreisziger Ferenc* elnök vezette, jegyző *Juretzky Lajos* volt.

Nyers Imre a **családi és iskolai nevelés kapcsolatáról** értekezett.

A haladás korában élünk. A sokféle új tudomány, a technika vívmányai, újabb eszmék és irányzatok, az emberek túlekedése a megélhetésért, az egyesek és a tömegek harca, egészen átgyúrták, átförmálták az emberi társadalmat.

A kultúra feltartóztatlanul tör előre a maga útján, elsöpörve előle, ami ősi. Ami jó volt ezelőtt, az ma hasznavehetetlen. Ami elég volt eddig, az ma kevés; az egykor célszerű ma már nem megfelelő. Újabb kor, más állapotok és viszonyok, újabb eszközöket, más módokat követelnek. Megváltozott a társadalom, következésképp megváltozik annak minden fázisa is. Újabb eszmék, más törekvések izgatják az elméket. S a társadalmi eszmék e forradalmában az eddig alkalmazott s jónak bizonyult nevelési elvek és eszközök sem felelnek meg

többé. Meg kell változni a nevelési módszereknek és eszközöknek is.

Míg az emberek szívében a vallásos érzület foglalta el a legnagyobb helyet, míg a családban az Isten féldelme és szeretete hatotta át a szülőket s amíg azok a szép és magasztos keresztény nevelési elvek érvényesültek a családi körben is, addig az iskolának könnyű volt a feladata s vajmi keveset, legfeljebb az irányítást kellett végeznie. Abban a korban az iskola inkább csak általános ismereteket nyújtott, avagy a családi nevelés s a gyermek lelkivilágának fattyúhajtásait nyesegette.

De ma, mikor a társadalom minden rétege — a felső tizezreket kivéve — a megélhetés nyomasztó gondjaival küzd, mikor az emberek egész lelkét a mindennapi kenyér előteremtésének bénító érzése foglalja le, megszűnt a család az lenni, ami volt, eltűntek a tradíciók, s megszűnik a gyermekek keresztény szellemű nevelése is.

Falun csakúgy, mint városban folyik a létért való küzdelem! A különféle érdekek adáz tusájában elfárad a lélek s többé nem bírja eléggé felmelegíteni, felemelni még a szülői szeretet sem.

Ily körülmények között — azt lehet mondani — megszűnt a családi nevelés is; mert amit ma akár a munkásnép, akár a középosztálynál láthatunk, minden, csak okszerű nevelés nem; vagy ha nevelés is, de elhibázott, veszedelmes, rossz és ferde. Ezt azonban a család nem veszi észre, el sem hiszi.

Hasonlítsuk össze a régi jóidők keresztény szellemű nevelési rendszerét a jelen koréval.

Meggyújtom emlékezetem fátyláját. Visszaszáll lelkem a multba, abba a korba, amelyre minden ember bizonyos örömteljes áhitattal gondol, mikor a meleg, a magasztos anyai szeretet imára kulcsolta kisdéd kacsóinkat s mi reggel, délben, este, evés előtt, evés után térdelve, avagy az asztalnál állva, szülőinkkel együtt rebegtük el imáinkat, melyekre jó anyánk már 3—4 éves korunkban megtanított.

Mily kedves érzés tölti el lelkemet még ma 40—45 év után is, ha életem eme boldog korára gondolok! Sőt merem állítani, hogy mélyen tisztelt hallgatóim szívében is édesen rezdült meg e percben az a húr, amely az ártatlan, a boldog gyermekkor, a kedves szülői ház emlékét szolgálja!

Itt önkénytelenül ajkamra tolu e kérdés: vajlon a mai kor gyermekének szívére, 40—50 év múlva fogja-e melegíteni hasonló érzelem? a válasz erre, fájdalom, csak az lehet, aligha. A mi gyermekkorunkban még volt igazi vallásos családi nevelés.

Abban a korban nem kellett a család és iskola közötti kapcsolat kérdését megbeszélés tárgyává tenni, erre szükség nem volt. Harmonikus volt a család és iskola munkája minden mesterkéltég nélkül; mert ugyanazon szellem, azonagy vallásos érzés, nemes cél, az igazi krisztusi szettet kötötte, kapcsolta össze a szülőt, a családot az iskolával.

Abban a korban alig volt olyan gyermek, aki tankötelezettsége kezdetén, 6 éves korában ne tudta volna a legtöbb imádságot! s mikor az iskolába került, már volt fogalma a tisztelet, illedelem és engedelmességről.

Ma kor gyermekét már a családi nevelés megtanította az öregek tiszteletére, szemérmességre és szelidségre. Nem mert káromló szót kiejteni! Ha mégis indulat közben véletlenül kiszaladt ajkunkon egy illetlen vagy káromló szó, lelkünk megdöbbsent, s kértük testvérünket, pajtásunkat, ne árulja el szülőinknek, mert önkényt megjavulunk.

Amely gyermekkel a szülők otthon nem boldogultak, bizalommal felkeresték a tanítót s maguk a szülők kérték a segítséget a gyermek jó útra térítéséhez.

Tisztességes, emberbecsülő, vallásos emberek voltak a szülők s gyermekeiknek csak jó példát mutattak, a jó példa pedig vonz. Maig is felismerhető az ily nevelésű ember akár városban, akár falun. Az így nevelt gyermek bátran kiléphetett az életbe, nem egy könnyen bukott el.

Bármint támadják is a szabadkőművesek azt a keresztény szellemű nevelési rendszert, vádolják bár bigottizmussal, de azt nem képesek elvitatni, hogy a katolikus hitvallás elveivel olyan talizmánt adtak a gyermek szívébe, mely őt az életben sok veszedelemtől és bajtól oltalmazta meg.

De lássuk, mint fest a jelenkor gyermeke, a mai nevelési elvek szerint.

Ezelőtt a család volt a társadalom alapja. A magántulajdon, a monogamia, a család voltak az emberi társadalomnak nagy pillérei évezredekken keresztül.

A verség, az öröklő vagyon, a közös sors, az egyenlő hit, az együtt munkálkodás tartotta össze a családot. De jött a kapitalizmus, elszakította a férjet feleségétől, az anyát gyermekeitől s a gyermeket szülőitől.

A kapitalizmus előtt a család zárt gazdasági egység volt. A földmives együtt munkálta földjét. Apa, anya, leány, fiú egy közösségben éltek. A kézműves együtt dolgozott segédje, inasa, felesége s később gyermekeivel, egy fedél alatt laktak, együtt ültek asztalhoz; szóval meg volt a családban a szoros kapcsolat, melyben az apa volt a parancsoló úr s a családtagok neki engedelmesskedtek.

De a kapitalizmus megteremtette a nagyipart és a géptermelet, amely folyton épülő óriási gyáraival megbontja, széjjel tépi a családot. Először a férfi, az apa hagyja el családját, megy Amerikába, avagy itthon a gyárakba; utána az anyát s ma már a gyermekeket is elnyelik, befogadják a gyárak.

Ahol nincsenek gyárak, onnét pedig a mindig intenzívebbé váló mezőgazdasági munkák szedik szét, bontják meg a családi egységet.

Szóval bomlik a család s egyre általánosabbá válik a panasz úgy a közép mint a felsőbb rétegekben, hogy az apa az üzlettől, az anya a nagyvilági élettől nem juthat gyermekeihez s a gyermekek a dajkák, nevelők és az intézetek felügyelete alatt nőnek fel.

Pedig ezek a gyermekek járnak meg legkevésbé rosszul! — mert végre is felügyelet alatt nevelődnek fel.

Nem úgy a városi munkás és proletár-család — avagy a falusi földmivelő és mezei munkás gyermekei!

Apa, anya napkeltétől napnyugtáig künn a mezőn izzad, fárad; dolgozik másnak, hogy mindennapi kenyere meg legyen. A felnőtt testvér is messze idegenben szakmányos, vagy részes arató; az apró gyermek pedig vagy be van otthon zárva, vagy egy nagyobb 5—6—8 éves testvérenek értéktelen, sokszor veszélyes felügyelete alatt az utca porában tölti idejét.

A városi gyermekek pedig napestig az utcán csatangolva sétáznak és sporttelepeken, legtöbbször rossz társaságban élnek le kisdud gyermekéveiket.

Kérdem most már: lehet-e szó családi nevelésről, mikor a család soha sincs együtt? A munkás apa nem látja ébren gyermekét, nem foglalkozhatik vele,

nem nevelheti, mert mikor este hazatér a munkáról, gyermeke már alszik; viszont a gyermek nem örvendezhet apjának, mert mikor reggel felébred, atyja már ismét eltávozott. Az anya, aki a háztartás és főzéssel van elfoglalva, ha ezzel végez is, sietni kell az étel vívással, vagy neki is munkába kell menni — szintén nem jut ideje a gyermekek nevelésére.

Igy fest a jelenkor gyermekének nevelése. Az a néhány téli hónap, mely alatt a földmivelés, a mezei munkák szünetelnek úgy, hogy együtt van a család — vajmi kevés idő a gyermekek nevelésére: s ha ezalatt foglalkozik is a szülő gyermekeivel, az év legnagyobb részét mégis csak elhagyatva, felügyelet nélkül s legtöbbször rossz környezetben tölti el és az a kis nevelési máz, melyet a 4—5 téli hónap alatt reá kent, ijesztő gyorsan lekopik róla.

Szomorú, de való tény, hogy úgy a falusi mint a városi munkás és proletár szülőnek nincs ma már legendó ideje a gyermek okszerű nevelésére. Meglátszik ez a mai serdülő ifjúságon. A napról-napra szaporodó szenzációnál szenzációsabb tragédiák, sikkasztások, bűntények és erkölcstelenségek, mind ez okra vezethetők vissza. S ha így folyik ez tovább is, vajjon mire fog vezetni?

Eszmélni kezd már a társadalom. Észrevették az arra hivatottak, hogy ez így tovább nem lesz jó, mert könnyen a társadalom teljes széthullására vezethet.

Észrevették ezt nemcsak hazánkban, de a többi kulturállamokban is, mit mi sem bizonyít jobban, mint az a sok neveléstani irodalmi termék, mellyel úgy a francia, mint a német és angol sajtók úgy szólnak elárasztják az egész világot.

Érzi a társadalom, hogy baj van s csak elmulasztott kötelességét teljesíti, minden állam, mikor azt gyógyítani igyekszik.

Minalunk is ez állapotok vetették felszínre e kérdést s mert a népnevelés hivatott őrei és faktorai sem látják elégségesnek a mai család nevelő képességét — előtérbe tolu az iskola *mint nevelő tényező* s felmerült a család és iskola szorosabb kapcsolatának *szükségessége*.

Az országos Katolikus Tanügyi tanács, kötelességének tudatában, mint az ország nevelési és oktatási ügyének egyik irányító faktora, tradícióhoz hiven, legelsőnek tűzte feladatául e kérdés sürgős megoldását, felvevén a mai gyűlés tárgysorozatába.

A megoldás nem oly könnyű, mint talán első pillanatban látszik s a rendelkezésemre álló 20 pernyi idő alatt, egy oly tételt, melyről, egész kötetet lehetne írni — megoldani teljes lehetetlen; — miért is, figyelembe véve a kérdés mielőbbi megoldásának sürgősségét s *úgyis szólnak korszakot alkotó hivatott fontos voltát* 30 éves tanítói működésem tapasztalataiból leszűrt nézeteimet és véleményemet csak rövid indokolással a következő pontokban leszek bátor előadni.

1. A család és iskola szorosabb kapcsolatba hozására legalkalmasabb eszköznek a szülői értekezleteket tartom; de figyelembe véve a szülők erős konzervatív érzelmét, azokat ez újításra elő kell készíteni. Ilyen előkészítő eszköznek tartanék elsősorban egy — a szülők és tanítók közötti viszony közvetítését szolgáló lapot. Addig is míg az a lap megszületik, ajánlanám, hogy az *Új Lap* vállalná az előkészítés munkáját. E kis lap már annyira el van terjedve s oly szívesen várja és olvassa a nép, hogy egész biztosak lehetünk az eredményről.

2. Miután tagadhatlan igazság az, hogy a vagyó-

nilag teljesen független ember jobban imponál a népnek, mint az, aki pláne a nép közvetlen filléreiből él: a teljes eredmény elérése érdekében elengedhetlennek tartom a tanítói fizetés teljes függetlenítését a néptől.

Ne a nép fizesse azt a tanítót, mert addig — sajnos! — csak fizetett szolgájanak tekinti azt; melynek leafázó következményeit nekünk kántortanítóknak vajmi sokszor keserűen kell tapasztalnunk.

Ha tehát azt akarják, hogy minden tanító igazi tekintély legyen a népe előtt, rendezzék fizetését úgy, hogy ahhoz a népnek semmi köze se legyen.

E két pontban vázoltam röviden az előkészítésre vonatkozó nézeteimet, melyek nélkül teljes eredményt szerintem lehetetlen elérni.

A szülői értekezletek részletkérdéseinek fejtegetésébe nem bocsátkozom, mert az oly sokoldalú, hogy arra napok kellenének.

Erre vonatkozó véleményem az, hogy először az ország összes katolikus tanítóegyesületeivel kell az ország ügyeit tárgyalatni s az így egybegyűjtendő anyagból egy kiküldendő bizottság szedje ki a hasznavehető s egy részletesebben kidolgozott munkába foglalja egybe.

Határozati javaslat.

1. Mondja ki a gyűlés, hogy a szülői értekezletek előkészítését szükségesnek tartja, az előkészítés munkájának teljesítésére legalkalmasabbnak véli az *Uj Lap*-ot, miért is felkéri az Orsz. Kath. Sajtóegyesületet, hogy szíveskedjék ezt elvállalni s elrendelni, hogy e célra hetenkint egy melléklet bocsájtassék az országos bizottság, illetve a kath. Tanügyi Tanács rendelkezésére.

2. Mondja ki a gyűlés, hogy a tanítói tekintély emelésére szükségesnek tartja a tanítói fizetés akként való rendezését, hogy ne közvetlen a néptől kapja; s az arra illetékes hatóságokat felkéri, hasson oda hogy ez minél előbb megtörténjék.

3. Mondja ki a gyűlés, hogy az értekezletek részletkérdéseinek megállapíthatása végett, az ország összes katolikus tanítóegyesületei legközelebbi gyűléseiken beszéljék meg a módokat s az elfogadott módokat határozati javaslat alakjában küldjék be a kath. Tanügyi Tanácsnak. A beérkezett anyag feldolgozására válasszon a mai gyűlés egy három vagy legfeljebb öttagú bizottságot, melynek feladata lesz a beérkezett és legjobbnak talált javaslatokat egybe állítani s egy műben sajtó alá rendezni.

Igaz Béla pécsi főtanfelügyelő, Pál Albert, Greiner Gyula, Ruzsinszky József és Hajdu Géza hozzászólása után kimondották, hogy a szülői-értekezletek előmozdítására az Országos Pázmán-Egyesület segítségével indítanak sajtópropagandát.

A második előadó Számborovszky Rezső volt, aki a **nyugdíjrevízióra** vonatkozólag hosszabb, mélyreható tanulmányra valló s a kérdés minden részletében alaposan tájékozott indokolás kíséretében terjesztette be határozati javaslatait: Az Országos Kath. Tanügyi Tanács Népoktatási Szakosztálya Számborovszky Rezsőnek a nyugdíjrevízió tárgyában előterjesztett javaslatait egyhangulag magáévá teszi és utasítja az elnökséget, hogy azokat rövid idő alatt a nméltóságú püspöki kar útján a kultuszminiszter elé terjessze.

A szakosztály Számborovszky javaslatait, melyeket lapunkban legközelebb egész terjedelmében közölni fogunk, a magáévá tette.

November 10-én, hétfőn délután ugyancsak félhárom órakor a **tanítóképző szakosztály** gyűlésezett a Szent-István-Társulat üléstermében.

Az Országos Kath. Tanügyi Tanács tanítóképzőszakosztályi ülésén jelen voltak az összes kath. tanító- és tanítónőképző tanárok, akik a kath. nagygyűlés alkalmából a székesfővárosba rándultak. Az ülést Ember Károly v. elnök nyitotta meg. Kegyeletes szavakkal emlékezett meg *Guzsvenitz Vilmos* esztergomi tanítóképző-intézeti igazgatóról, aki oly korán és váratlanul dült ki sorainkból s akinek a mai ülésen egyik igen fontos tételt kellene előadnia. A szakosztályt felkéri, hogy a gyűlés folyamán elnököt és jegyzőt válasszon. A szakosztály elnökévé *Venczell Ede* egri, alelnökévé *Hegedűs János* kassai képzőintézeti igazgatók, jegyzővé *Oberth Ágoston* esztergomi képzőintézeti tanár kértettek fel. Elnök miután rövid szavakban melegen üdvözölte a megjelent tagokat s utalván a tárgyalásra tűzött tétel fontosságára, felhívta a tárgyrend szerint *Ember Károly* budapesti tanítóképzőintézeti igazgatót, hogy előadását megtartsa. *Ember Károly* e címen tartott előadást: **Eszmék az 1868. évi XXXVIII. t.-c. revíziójához.**

Ember Károlynak előadását lapunk legközelebbi számában egész terjedelmében fogjuk közölni

A második előadó *Káth József*, **A modern pedagógia kérdéseiről** értekezett.

A modern pedagógia annyi problémát tartalmaz, hogy azokat kötetek sorozatában sem lehetne ki-meríteni. Hiszen köztapasztalat, hogy jelenleg már annyi pedagógiai, vagy legalább is pedagógiainak mondott eszmét hirdetnek, hogy tanár és tanító képtelen mindannyit alapos figyelemmel számon tartani, vele foglalkozni, a gyakorlatban is érvényesíteni.

A lélektan, nevelés-tanítástan, iskolai szervezetek stb. terén egyre-másra jelentkeznek a bebocsátást követelő új elvek. Majdnem mindegyik szép, tetszetős; mindegyik praktikusnak és hasznosnak ígérkezik. De ha mindet meg kellene valósítani, az iskola és annak munkása lehetetlen főladat előtt állana.

Hogy reformeszmékről legalább némi áttekintést szerezhessünk, bizonyos alapgondolatból kell kiindulnunk, a reformokat magasabb szempontból rendszerbe kell foglalnunk.

Két magyar munka az, mely e tekintetben vezetőül szolgál: Dr. Gál Kelemen kollegiumi igazgatónak «Ujabb irányok a pedagógiában» és dr. Wessely Ödönnek «A modern pedagógia útjain» c. műve.

Előadásom anyagát főleg e két műből idézem; felhasználtam azonkívül az I. keresztény nevelésügyi kongresszus naplóját, a gyermektanulmányi kongresszus füzetét, a tanítóképzők és népiskolák tervét és néhány kisebb művet. E művek felsorolása által fölöslegessé akartam tenni a helyenkint való gyakori hivatkozást.

A pedagógiai rendszereknek rendes kiindulópontja a nevelés fogalma és célja. A nevelés fogalmát és célját ma már nagyon sokféleképp definálják. Régente egységesebb volt a cél.

A görög és római nevelés államszolgálatra készítette elő az ifjúságot. A keresztény egyház más alapelveket hangoztatott: A bölcsesség kezdete az Úr félelme.

Willmann: A tanító a keresztény igazság szolgálatában c. előadásában az egyházzal azt mondja:

A tanítás minden formája már előbb is megvolt: Szemléltető oktatás, mely az ismert közelebbi dologból indul ki; parabola, erkölcsi mondások, írásmagyarázat, következtető és indokoló bizonyítás. De a szellem, mely az egyház tanait áthatja, mindaddig nem érintette az emberi szíveket. A keresztény ókor és középkor csak ezt a szellemet ismerte, sőt még Luther és Melancthon is magától értetődőnek találták a nevelésnek ily szellemben való folytatását.

Mikor az egyház példájára a városok, fejedelmek és más világi tényezők is állítottak iskolákat, a hasznossági elv lépett előtérbe: használható, ügyes polgárokat igyekeznek nevelni a társadalom számára.

A XVIII. század humanizmusa a görög ókor emberét tekinti a nevelés ideáljául. A XIX. század realizmusa a természettudományokat helyezi elsősorba. Sem a humanizmus, sem a realizmus nem enged követeléseiből s beáll az utraquizmus: mindkét tábor követeléseinek kielégítése.

Az ismeretek ilyen összehalmozása túlterhelést eredményez, melytől még ma sem tudunk fölszabadulni. A képzés csak ismerethalmozásból állott és egyoldalú intellektizmust eredményezett, melyről Prohászka püspök azt mondja, hogy: öl.

Az egyházi iskolái természetüknél és céljuknál fogva sohasem helyezkedhettek az egyoldalú ismeretközlés alapjára; a keresztény vallásban kifejezett végcélja az embernek határozottan és mindenkor megkívánta a vallás erkölcsi nevelést. Brunetiére F. szerint pontosan meg tudjuk mondani, hogy a nevelés-tanítás fogalma mikor vált külön. «Azóta, hogy az állam — mintegy száz esztendeje — kötelezettségének hitte, hogy magára vállalja a nyilvános oktatás terhét. Az állam nem is nevelhet, csak taníthat. Hogy a nevelés csökken, annak oka az, hogy a tanítás csak tudással vétezi föl az egyént jövőendő pályájára s így individualisztikus jellegű, holott a nevelés azokat az erényeket adja meg, melyek a társas együttélés alapjai, tehát szocialisztikus jeleggel bírnak.

Az egyoldalú ismeretközlést Herbart didaktikai materializmusnak nevezi, amellyel szemben megalkotja nagyszerű rendszerét a nevelőoktatásról, melynek célja az erkölcsi jellem szilárdsága. Herbart hatása alatt a tanítóiskola már nevelőiskolává változik. Magát a pedagógiát Herbart tudományos alapon építi föl. A pedagógia két alaptudományon nyugszik: egyik az erkölccstan, másik a lélektan. Az erkölccstan megadja a nevelés célját, a lélektan pedig meghatározza a nevelés útjait, eszközeit.

Herbart nevelőoktatásának rövid főgondolata, hogy az összes ismeretanyagot bizonyos érzületanyag körül csoportosítja; ilyen a biblia és a történelem. Ennek az anyagnak kapcsán fel kell kelteni a sokoldalú érdeklődést. A helyes tervszerűséggel támasztott képzetek alapján megfelelő érzeteket kelthetünk s ezek helyes irányú vezetése által fokozatosan kialakíthatjuk az erkölcsi jellemet. E munkásság elvégzésére Herbart rendszeres fokozatokat jelöl meg, melyeket általában formális fokozatoknak nevezünk. Herbart formális fokozatai: a világosság, asszociáció, rendszer és módszer. Ziller, Rein, Willmann és mások némileg eltérő fokozatokat állítanak föl. Rein pl. e fokozatokat eggyel kiegészítve így nevezi el: előkészítés, anyagközlés, egybefűzés, összefoglalás, alkalmazás.

Herbart pedagógiája igen jól egyeztethető össze a kath. egyház vallás erkölcsi nevelésével, hiszen

nálunk is az a cél, hogy erkölcsi jellemeket neveljünk. De a mi pedagógiánk alapja nem oly változó, mint a különböző korban különböző tartalmú ethika. A mi pedagógiánk alapja a keresztény vallás ethikája, mely évezredek óta változatlan s az is marad. Ezen ethika alapján akarunk mi nemcsak erkölcsös, hanem vallás erkölcsös jellemeket nevelni. Azért minden olyan mozgalmat, mely a vallás erkölcsi nevelés alapszlopát, a hittant a népiskolából és egyéb iskolából ki akarja szorítani, a legerélyebben vissza kell utasítanunk. Aki megnehezíti a hittan tanítását, az meggyengíti a vallás erkölcsi nevelés alapszlopát. Ha a hittan helyét valamilyen polgári ethika foglalja el, könnyen csödöt mondhat a nevelés, mint ahogy tényleg csödöt mond már eddig is az olyan országokban, hol laikus moralra alapítják a nevelést, amely laikus morál igen alkalmas arra, hogy ma, az individualis szabadság jelszavának korában, kiki saját ösztönei, vágyai, indulatai és céljai szerint magyarázassa. Katholikus nevelő, vallás erkölcsi jellemeket óhajtó tanító épen ez okokból sohasem fogja helyeselni a hittannak az iskolából való kiküszöbölését, sőt minden alkalommal teljes erővel fogja megvédeni a vallást a pozícióját az iskolában.

A pedagógia fejlődését egész Herbartig inkább próbálkozásnak nevezhetjük.

A pedagógia sokáig nem egyéb, mint erkölcsi elméletek gyűjteménye s néhány didaktikai megfigyelés. Aki normákat keresett a pedagógiai gyakorlatra nézve, az csalódott, mert oly általánosságokat kapott a pedagógiából, melyeknek semmi hasznát sem vette. Comenius is leginkább csak analógiákat ad indukció helyett. A XVII—XVIII. század didaktikája már tudományos alapot keres. E didaktika alapgondolata, hogy az értelem kiképzésének van egy természetes útja, mely a tapasztalatból halad az elvont igazságokra, az élő nyelvből annak törvényeire s a gyermek környezetéből a távolban való tájékozódásra. A Herbartot megelőző pedagógiáról még felemlitem Willmann következő jellemzését: A neveléstanok és oktatástanok többnyire alapelvek, szabályok és javaslatok tömkelege, legjobb esetben ilyenek rendszere; tanácsok és jóindulat tekintetében gazdag, de megfigyelésekben és tényekben szegény.

Herbart az, ki a pedagógiát szilárdan megalapozott tudománnyá tette. Mikor a modern pedagógia kérdéseiről szólunk, a modern pedagógia kérdéseit csoportosítjuk, mindig tekintettel kell lennünk Herbart pedagógiájára, mert az összes reformok vagy az ő pedagógiájának bővítését, kiépítését, vagy annak megtámadását jelentik. Az összes bővítések avagy megtámadások magyarázatát abban találjuk, hogy Herbart óta úgy az ethika, mint a lélektan sokféle eszmével bővült, avagy sokféle nézete jelentékenyen módosult. Természetes folyamánya e változásoknak, hogy az alapszlopokkal együtt a rájuk épített tudománynak is módosulnia kell. Ezen a módosuláson dolgoznak jelenleg a világ különféle irányzatot propagáló pedagógusai.

Többnyire egy-egy speciális tudomány e reformeszmék alapja s csak természetes, hogy a speciális tudományok művelői épen az ő külön eszméjüket akarják irányadó reformeszmévé tenni a pedagógiában. is A pedagógiai reformmozgalmak sokasága ennél fogva az iskolák harmonikus munkáját csak zavarba hozza s országok, avagy városok, vidékek szerint ma már sokféle vezérelven alapulnak a tan-

tervek, avagy iskolaszervezetek. A pedagógia terén is be kell azonban következnie, remélhetőleg már nem nagyon sokára, egy olyan kornak, mely az éles ellentéteket eltompítja, a speciális törekvéseket egymással kibékíti és összeegyezteti s a pedagógiát újra harmonikus összhangzásúvá teszi.

Herbartot sokan támadják. Így elsősorban a szociális pedagógia híveit kell említenünk, Natorpot és Bergemannt.

Natorp azt kifogásolja, hogy Herbart csak az egyén kiművelését tartja szem előtt. Pedig nevelés-közösség nélkül egyáltalán nem lehetséges.

A közösséghez való felemelkedés az én kibővülése. Az egyes csak a sejt, vagy sejtek kapcsolata a közösség egész szervezetében, melyben az egyes vagy egyesek csoportja életét és működését nem magában és magaért éli és végzi, hanem az egészhez való vonatkozása szerint. Ez a szociális pedagógia elve. Az individuális pedagógia csupán elvonás, melynek csak korlátozott értéke van.

Bergemann, a szociális pedagógia másik vezér-emberének felfogása szerint: A nevelés elérte célját, ha a tanuló úgy kerül ki az iskolából, mint egészséges, tette kész ember, aki képes és kész nemzete kultur-feladatainak megoldásán közreműkölni, még pedig mint nemzeti állama derék polgára, mint általában az emberi társaság hasznos tagja, kinek gazdasági és politikai nézetei, jogi felfogása, erkölce, vallásossága, izlése, népe és kora legjobb és legnemesebb szellemeinek tanaival és meggyőzésével megegyeznek és akinek tudása minden oldalról kiműveltett.

Bergemann ezen nem épen tömör meghatározásában tehát a kor mindenféle viszonyaihoz alkalmazkodó szociális pedagógiával találkozunk. Ennek egyik alapelve, az állampolgári nevelést, a müncheni Kerschensteiner különösen kiemelendő főcélul tekinti.

Herbart hívei azt hangoztatják, hogy a szociális pedagógia alapelvei Herbart pedagógiájában is megvannak, tehát nem új elvek. Paulsen a szociális pedagógia felfedezőjének örömét azéhoz hasonlította, aki egy szép napon felfedezte, hogy ő prózában beszél. Mert hisz mindig a társadalom nevelt és a társadalomért neveltek.

Weszely is erősen tagadja annak a vádnak jogosultságát, hogy akár Natorp, akár Bergemann más pedagógiát hirdet, mint Herbart. Pedagógiájuk különbsége nem az alapelvben rejlik; a különbség csak az, mit a változó idő és a tudományos felfogás megváltozása hoz létre.

Egy másik irányzat azt veti Herbarték szemére, hogy a formális fokozatok és mindenféle egyéb előírások megfosztják a tanítót személyiségétől, amelyben mindent az oktató eljárástól, a módszertől várnak, tehát valami gépiestől. Nem a módszer, hanem a tanító személyisége a valóban nevelő tényező. Akinek emberekké van dolga, azaz örökös mozgó, változó dolgokkal, annak képesnek kell lennie, hogy e változásokat mindig követhesse, a változott viszonyokhoz alkalmazkodhassék, sőt a jelentkező változásokat mindig megelőzhesse.

Lelki szímat kell tehát, mely a jó uton vezessen. Így felfogva, megfosztja a pedagógiát tudományos jellegétől és művészetnek minősíti.

Ez a személyiség pedagógiája.

A személyiség pedagógiája, melynek hangoztatója Lindé, annyiban mindenestre jótékony hatású, hogy megakadályozza Herbart pedagógiájának túlságos gépies irányban való fejlesztését.

Hiszen nálunk Magyarországon is észlelhető

(1. Néptanítók Lapja tanítási pályamunkáit), mely fontoskodó lelkiismeretességgel ragaszkodunk a formális fokozatokhoz: Németországban a túlzás már kezd enyhülni, amiben nem kis érdeme van a személyiség pedagógiájának.

A művészi nevelés iránya a lélektan és erkölcsan mellett az esztétikának is egyenrangúságot követel a pedagógiában.

Ennek az irányzatnak sikere, hogy a tantervben mindenfelé több tere jut a rajznak, éneknek, kézügyességnek, bár ez utóbbi tárgyat kenyérkereseti, ipari, cselekvőszemléltető szempontokból is hangsúlyozzák. Épen e szempontok különfelesége okozza, hogy a kézügyesség céljával és anyagával nehezen tudunk egységes megállapodásra jutni.

A pedagógiai reformirányok legfontosabbja azonban az az irány, mely kísérleti pedagógiának nevezi magát.

Herbart pedagógiája az erkölcsan és lélektan alapul. Ez az lélektan az úgynevezett tapasztalati vagy empirikus lélektan. A múlt század végén a lélektan terén nagy reformmozgalom indult meg, melynek eredménye, hogy a tapasztalati lélektan tanítását sok tekintetben meghaladottnak, elavultnak tekintik. Különösen a képzetről és akaratról egész más felfogás kezd elterjedni.

Herbart mindig a képzetből indul ki; szerinte a képzetektől, gondolatokból fejlődnek az érzelmek, az akarás, a cselekvés módja és alapelvei.

Ma az érzeteket önállóan vizsgálják, nem mint a képzet eredményeit. Az érzetet külön lelki tevékenységnek tekintik.

Így tehát Herbart elmélete, mely mindig a képzetből indul ki, hibás alapon épülnek tekintendő.

Ámde mivel az érzetekkel a tapasztalati lélektan eddig nem foglalkozott ily szempontból, új lélektan kell megalapozni. A megalapozás munkájához tartozik az érzelmeknek kísérleti uton való előidézése, az érzelmek hatásának tanulmányozása és mérése és ezek alapján új lélektani szabályok megállapítása. Így alakul ki a kísérleti lélektan és ezen fog felépülni a kísérleti pedagógia.

A kísérleti lélektan zászlóvivői Weber, Fechner, Wundt, nálunk Ranschburg.

A kísérleti pedagógia megalapítói Neumann és Lang. Neumann elismeri, hogy a kísérleti pedagógia még új tudomány, még nem adhat rendszert, csak bevezetést a kutatásba. Ezt a kutatást folytatni kell s eredményeit összegezni.

Tényleg majdnem minden szellemi folyamatot elő lehet állítani mesterségesen ingerekből. Ezek az úgynevezett reakció-kísérletek. A lelki folyamatokat ugyan nem lehet direkte mérni, de megmérhetjük azokat a külső folyamatokat, melyektől a szellemiek függenek.

A kísérleti pedagógia legfőbb feladatai: a gyermek szellemi és testi fejlődésének kutatása az iskolázás ideje alatt; az egyes szellemi képességek (érzék észrevétel, képzelés, emlékezés, elvonás, gondolkodás) fejlődésének éber figyelemmel kísérése; a gyermek egyéniségének tanulmányozása; az egyéni tehetségek különbségének vizsgálása stb.

Neumann társa, Lay, már tovább megy. A kísérleti pedagógia eddigi eredményei alapján máris ujonnan akarja szervezni az iskolaügyet, mag akarja, változtatni a tantervet és tanítást is. Lay követeli, hogy a szemléletek és képzetek minden fokon egészíttessenek ki az alakítással. Ezzel a jelenleg egyoldalú tanuló-iskola (vagy befogadó iskola) a

cselekvés, az akarat, a munka iskolájává lesz, vagy, amint azt a magyar gyermektanulm. kongresszuson hangoztatták, a tanuló receptív lényből produktív lényvé változik. Ez az irány az alkotómunka iskoláját hirdeti s hívei egyre számosabbak.

Az eddig elmondottakat összegezve, a modern pedagógia kérdéseit a következő jelszók alá csoportosíthatjuk:

1. Szociális pedagógia.
2. Állampolgári nevelés.
3. A személyiség pedagógiája.
4. Kísérleti pedagógia.

Ezek a reformirányok az egész pedagógiára vonatkoznak. Mint többé-kevésbé minden irányzatba beilleszthetőt említenünk kell a higiénikus, a gazdasági kiképzést sürgető törekvéseket, a tehetségek elkülönítését, az alkoholelles-, állatvédő-, békebarát-mozgalom stb. eszméinek a tantervbe való bevonását.

A modern pedagógia irányait kétféle szempontból vizsgálhatjuk: katolikus és magyar tanítói szempontból.

Katolikus szempontból mindezen reformkérdésekkel az I. nemzetközi keresztény nevelésügyi kongresszus foglalkozott. Ott megállapították, hogy:

1. A szociális nevelést a katolikus iskola mindenkor szem előtt tartotta; a felebaráti szeretetről szóló tan ezt világosan követeli. Egyik előadó, dr. Hornich, a katolikus egyház szociális voltát így fejezi ki: «der universale Sozialorganismus der katholische Kirche».

2. Az állampolgári nevelés eszméjét szolgálja az a tisztelet és engedelmesség, melyet a katolikus nevelő a felsőbbiséget illetően minden tanítványába beoltani köteles, meg az a nemzetiérzés, melyet Csernoch János hercegprimás a Tanítók Évkönyvében 1913. 14. így fejez ki: Mondanom sem kell, hogy a nemzeti szempont nem követelheti a katolikus iskola elfojtását, mert az egyház a nemzet aspirációit mindenkor magáévá tette s azokkal szívből egyetértett.

Ami pedig Kerschensteiner eszméjét illeti, hogy munkaiskola alapján kell használható állampolgárt nevelni, hogy a különböző ipari foglalkozásokat munkatanítás által kell erkölcsileg emelni s a munkát a közszolgálatába állítani — ezekre vonatkozólag V. Cathrein kongresszusi előadó így nyilatkozott Annyiban igazat adhatunk Kerschensteinernek, amennyiben az állampolgári nevelés szükségét hangoztatja. A nyilvános közéletet aljas, kíméletlen egoizmus mérgezi meg, úgy az ipar, mint a politika terén. De Kerschensteiner alapelve tarthatatlan. Ő az emberi tevékenység főcélját a kultur- és jogállam megvalósításában látja, erkölcsös közösség által.

Ez pogány államfelfogás. Kerschensteiner munkaiskolája ugyan ad vallásoktatást, de olyant, hogy ennek alapján kiki maga alakíthatja meg vallását. A munka elvét pedig így valósították meg, hogy templomi szereket rajzoltak, liturgikus cselekményeket utánoztak, bibliai elbeszélések dramatizálva adtak elő. Kathrein érvekké bizonyítja, hogy ez az iskola nem neveli a növendéket az állami autoritás tisztelésére s a hü kötelességteljesítés tudatára. Közös ragasztás, faragás, agyaggyúrás stb. sokkal inkább játékosabb dolog, semhogy nagy, nemes finomérzésű és szilárd jellemeket eredményezzen. Kerschensteiner munkaiskolája egyike azon tiszavirágoknak, melyeket a mai kor kísérletező kedve teremtett meg.

3. A személyiség pedagógiájával a ker. nevelésügyi kongresszus külön nem foglalkozott. Azonban hangsúlyoznunk kell, hogy a tanító személyisége a nevelésnek egyik legfontosabb tényezője, ennél fogva a tanítóképzést illető jogainkat nem szabad föláldoznunk, elveszteniünk.

Franciaország épen azért akar mostanában a katolikus iskolákra végső csapást mérni, hogy csak állami képzőben nevelt tanítót akar elismerni. Az állam érdeke ezt nem követeli sem Franciaországban, sem nálunk.

A személyiség pedagógiája azt mondja: a tanító elő-él, a tanuló után-él. Ennél fogva ha vallásérkölcösös nevelést követelünk, vallásérkölcösösen nevelt tanítóra van szükségünk. Csak az ilyen tanító valósíthatja és példázhatja a kath. nevelés azon célját, mint azt Habrich a ker. nevelésügyi kongresszuson kifejezte:

Az ember azért van a földön, hogy az Istent szolgálja, hogy emberi személyiségét a tökéletes isteni személyiség mintaképe szerint alakítsa ki, mint az igazságnak, jóságnak, szentségnek hordozóját.

Minél több teret hódít a személyiség pedagógiája, annál fontosabb a katolikus tanítóképzés ügye.

A kísérleti pedagógiára vonatkozólag ugyancsak Habrich L. a következőkben foglalta össze a katolikus nevelők álláspontját:

Mivel a kísérlet nem más, mint természetes folyamatok szándékos előidézése a tapasztalatok bővítése céljából, világos, hogy a kísérlet nem alkalmas arra, hogy az eddigi, természetes tapasztalatokon felépült lélektan helyébe újat adjon. A kísérlet csak a lelkiélet alsóbbrendű nyilvánulásait foghatja föl.

Ebből magyarázható, hogy a kísérleti pedagógia hívei köteteket írnak az idegekről, az érzékszervek tevékenységéről; viszont az észről és szabadakaratról alig néhány sorban emlékeznek meg. Pedig emberi erény, erényre való nevelés csakis az akarat szabadság föltételezése alapján lehetséges. Nem hiába panaszkodik annyi kiváló tanügyi férfiú, hogy az új tudománynak számos kötetét át lehet tanulmányozni, anélkül, hogy a gyakorlat számára bármint is nyerjünk. Van ugyan érdemes eredmény is, pl. az emlékezőtehetség megfigyeléséről, a beteg emlékezőtehetségéről (Ranschburg), a gyermek megfigyeléséről stb., de az ezekből következtethető pedagógiai elveket az eddigi jeles pedagógusok művei is tartalmazzák. Ami pedig a mérésekkel és értelemnélküli szótágokkal stb. való tanulmányozást illeti, minden valamirevaló tanító ezek nélkül is meg tudja ismerni, ki tehetséges, ki nem. Képzőkben sem lehet tágabb teret biztosítani a kísérleti pedagógiának; elég, ha az eddigi kísérletek eredményeit ismertetjük. A kísérleti lélektan, didaktika és pedagógia tehát nem új tudomány, hanem a régi tudományok segédeszköze. Amit eddig nyújtott, épúgy elfogadható anarkista és szocialista szempontból is, de a nevelés legmélyebb hatásaitól a kísérleti pedagógia kizárólagos alkalmazása esetén megfosztatnánk.

Förster V. azt mondja, hogy épen a legmélyebb lelki érzelmek, pl. szenvedély, belső küzdelem, bánat stb. nem állíthatók elő mesterségesen, tehát nem is mérhetők.

Egyelőre elég, ha a kísérleti pedagógia fejlődését figyelemmel kísérjük, fontosabb eredményeit számon tartjuk.

*

Mint magyar tanítók örömmel látjuk, hogy úgy a tanítóképzők, mint a népiskolák részére kiadott

állami tanterv anyaga és a hozzácsatolt utasítások a modern pedagógia eszméit lehetőleg érvényesíti.

Megvalósítja Herbart követelményeit, de tekintetbe veszi a szociális és állampolgári nevelés eszméit, amellet nem nyűgözi le a tanítót, hanem tág teret enged arra, hogy személyisége érvényesülhessen. Nem feledkezik meg a művészi irányzatról sem és buzdítja a tanítót a tanítvány egyéniségének és tulajdonságainak megfigyelésére. Hasonló szellemű a székesfőváros népiskoláinak legújabb tanterve is, sőt a modern pedagógiát még az államinál is fokozottabban érvényesíti.

A katolikus képzők tanterve úgyszólván azonos az állami képzőkével, sajnos, az értékes utasítások hiányoznak belőle. A kath. népiskolák tanterve pedig inkább kivonatjellegű munka, melyben az elevenítő utasítások és magyarázatok hiánya nagyon is érezhető.

Annyi bizonyos, hogy a modern pedagógia kérdései még nincsenek kellően tisztázva. Még nagy a forrongás, még sok az ellenmondás, vallás erkölcsi szempontból is még nagyon mélyrehatóan kell őket mérlegelni, de ez nem zárja ki azt, hogy amennyit lehet, már most megtegyünk. Amit elsősorban kell megtennünk, az, hogy a kath. tanítószegély kezébe egy-egy szellemű vezérkönyvet adjunk, amint ezt az állam és a főváros tette. E vezérkönyvnek, ez új tanterv és utasításnak elkészítése pedig a képzőtanárok hivatásához tartozik, de gyakorlott tanítók véleménye is figyelembe veendő.

Gondoskodni kell arról, hogy az utasítások átmenjenek a kath. tanítószegély vérebe, amit tanügyi-irodalom és tanfolyamok útján lehet elérni. Végül gondoskodni kell arról is, hogy a keresztény nevelési eszmék minden fejlődését és mozzanatát figyelemmel kísérjük és számontartsuk.

E célból tisztelettel bátorítok betérjeszteni s elfogadásra ajánlani a következő (a Sopronvidéki róm. kath. Néptanítóegyesület által, a Győregyház-megyei róm. kath. Tanítóegyesület által már elfogadott s betérjesztett) határozati javaslatokat:

I.

1. A kath. tanítószegély a modern pedagógia kérdéseivel mélyrehatóan óhajt foglalkozni s a kellő haszonnal járó reformok értékesítését minden erejével előmozdítja.

2. A kísérleti pedagógia és gyermektanulmányozás eredményeit éber figyelemmel kíséri, ügyét támogatja.

3. Új és részletes kath. népiskolai tanterv kidolgozását sürgeti, mely tanterv az állami és székesfővárosi népiskolák tantervének értékes anyagát a kath. népiskolák szelleméhez és viszonyaihoz alkalmazkodva egyesítse.

4. Az új tanterv bő és részletes utasítással látandó el. Ugyancsak e tanterv szellemében minden tárgyhöz módszeres vezérkönyvek kiadása is kívánatos.

5. A reformok csak úgy terjeszthetők, ha a központ jeles pedagógusokból, kiváló tanítóképzőtanárokból és képzett tanítókból megbízható és erős pedagógiai irógárdát szervez. Ez csak úgy lehetséges, ha a munkáért érdemes tiszteletdíj is járul. A szervezendő irógárda képezné a kath. tanítók irodalmi szakosztályát.

6. A kath. tanítószegély hivatalos lapja bővítendő és olyképp szerkesztendő, hogy a modern pedagógiai kérdések, hazai és külföldi keresztény nevelési mozgalmak, szociális ügyek és egyesületi élet felől rend-

szeres tájékoztatást nyújthasson. A lapnak tehát ennek megfelelő állandó rovatai legyenek. A lap mintaleckéket is közöljön.

II.

1. Néhány kath. tanítóképző mellé szerveztessék rendszeres nyári tanfolyam.

2. A tanfolyam főadata, hogy kitünő mintatanításokat nyújtsen és irányítója, vezetője legyen a tanítói továbbképzésnek.

3. Tanítóegyesületi és tanítótestületi könyvtárak alapítása céljából állapítsassék meg a legkiválóbb műveket összefoglaló jegyzék.

4. Évenként küldessék ki néhány kiválóbb kath. tanító külföldi tanfolyamokra és külföldi nevelési kongresszusokra.

III.

A katolikus tanítószegély csak akkor fog eredményes munkát végezni, ha szétforgácsolt ereje egységessé válik. Azért a legsürgősebb és legelső teendő a Kath. Tanítóegyesületek Országos Szövetségének megalakítása minden további halasztgatás nélkül.

Káth József javaslatát a szakosztály — többek hozzájárulása után — változatlanul elfogadta.

(Folytatjuk.)

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Tanítók Évkönyve.

Tanítók, tanítónők, lelkesek, nevelők, tanítónövendékek és a nevelésügy minden barátjának használatára az 1913—14. iskolaévre. Szerkesztette Wohlmuth Ernő. (8-rét. VII. 396.) Budapest, Szent-István-Társulat, 1913.

Szellemi irányzatok, értékeket megvalósító vagy legalább képviselő törekvések határain belül feltörő szintetikus jelenségek mindig figyelmet érdemelnek, még akkor is, ha világnézetünkkel, gondolkodásunkkal merőben ellentétes álláspontot képviselnek. Kétszeres érdeklődést és megértést érdemelnek azok a megnyilvánulások, amik irányítást, beszámolást és útmutatást adnak oly mozgalmak terén, amelyeknek alapja örök, változatlan és csálhatatlan. Az ezekből feltörő összefoglalások határkövek, amik az illető irányzatnak, mozgalomnak életéveit jelzik.

A katolikus nevelés terén ilyen határköveként állnak a *Tanítók Évkönyve* kötetei. Évről-évre őszkor köszöntik a nevelés úttörőit, amikor az ősz már javában hullatja a fák aranyos leveleit s a természet már halódik. Mintha csak az életet, az erőtől, energiától duzzadó Életet akarnák szimbolizálni... Valóban, a magyar katolikus tanítószegély büszke lehet kalauzára! Mert ez a munka nem az a sablonos évkönyv, amelyben csupán a naptár és a vásárok listája használható, hanem egyike azoknak a munkáknak, amelyeknek olvasása kellemes, könnyű, valósággal szórakoztató munka; gondolatainak súlya, felfogásának emelkedettsége és előkelősége, továbbá tartalmának bősége és választékossága mindenképpen méltóvá teszik, hogy

ott legyen a nevelés minden barátjának könyvespolcán.

A legujabb kötete méltóan csatlakozik az előbbiekhöz. Ismét a kiváló cikkek egész sorát, az irányító gondolatoknak egész halmazát nyújtja olvasóinak... A magyar tanítóság hálás büszkeséggel tekinthet arra a szervezetre, amelynek vezetői ilyen munkát produkálnak. De nemcsak a szerkesztőt, hanem a kiadót is méltó dicséret illeti: ilyen munkát *ingyen* adni ezreknek, ezt csak a katolikus gondolatot terjesztő, ápoló *Szent-István-Társulat* akarja és tudja megtenni.

Az első cikk — mintegy beköszöntőül — dr. *Csernoch János, Magyarország hercegprimása* címen a magyar katolikusok egyházfejdelmének életfolyását vizsgálja nagy vonásokban, meglehetősen szerettel. A cikket a hercegprimás képe előzi meg. Ezután következik a naptári és tájékoztató rész. Tömören össze van itt foglalva minden hasznos tudnivaló, amire a tanítónak évközben szüksége lehet. Így az iskolák egyházi főhatósága, a különböző szervezetek, bizottságok stb.

Az irodalmi rész első közleménye dr. *Csernoch János hercegprimás* nagyrdekü cikke. A *katholikus tanító öntudata* címen a hercegprimás szótartot intéz a katolikus tanítósághoz, amelyben eszményi módon domborítja ki a katolikus tanító felséges hivatását és végigtekintve a tanítói élet minden érdemleges mozzanatán — szellemieken és anyagiakon — élénk állítja a katolikus tanító öntudatát. Azt az igazi katolikus öntudatot, mely viharon, vészen át szeretettel és sirig tartó lelkesedéssel tart ki az Egyház nagy eszméinek megvalósító munkájában. A főpásztori szótart aktuális vonatkozású nagy igazságokat hirdet, a katolikus népoktatás irányelveit jelöli meg és sziklaszilárd argumentumokat sorol fel a katolikus népiszkola mellett. Teljes joggal mondja róluk, hogy a nemzeti szempont nem követelheti a katolikus iskola elfojtását, mert az Egyház a nemzet aspirációit mindenkor magáéva tette és azokkal szívből egyetértett. A tanítók munkájáról is nagy elismeréssel és szeretettel szól. «Sok tanítót — úgymond — talán a modern időknek az az iránya ingatja meg a katolikus jelleghez való ragaszkodásában, hogy a közoktatást mindinkább kivesszék az Egyház kezéből s az állam felügyelete alá vonják. Akiket ez a korszellem aggaszt, azok gondoljanak a keserű tapasztalatokra, amelyeket az Egyház teljes kizárásával oktató és nevelő államok tettek. A közel jövő még világosabban fogja kimutatni, hogy más alapon, mint amelyet Krisztus Urunk tett le, eredményesen nevelni nem lehet. Az Úr Isten — talán egyesek mulasztásainak büntetésére és a régi buzgalom felébresztésére — megengedte, hogy az iskolakérdésben is itt-ott az Egyház ellenségei győzedelmeskedjenek. De a rossz irányok gyors egymásutánban fogják egymást elpusztítani s nem marad más hátra, mint az Egyház ősi és hamisítatlan elveit visszaterelni.»

A hercegprimás gondolatait a katolikus öntudat plasztikus leírásával folytatja és azt mondja: «Ez az öntudat a munkakedvnek, a türelemnek, a békének és az örök életben horgonyzó reménységnek kimeríthetetlen forrása». E szép sorokkal végzi szavait: «A katolikus tanító csak büszke lehet a jellegére, mert az ő iskolája örzi Krisztus igazságának és kegyelmeinek őseredeti kincsét. Évezredek tanúsága, a pedagógia egész története bizonyítja, hogy e kincs nélkül nincs nevelés, nincs tekintély, nincs erkölcsi alap».

A főpásztor szeretetteljes szótarta méltó arra, hogy igazságai mélyen gyökeret verjenek minden katolikus tanító szívében. Mert ezek a gondolatok az élet és az eszmény közti mélységek áthidalására, az ellentétek kiegyenlítésére szolgáló alapot adják.

Wohlmuth Ernő *A katolikus tanító dicsérete* címen a tanítói hivatás ideálját rajzolja meg. Gondolatai nem a szokásos nagy mondások talaján mozognak, hanem harmonikus élet élésének érett gyümölcsstermelését mutatják s kiérezzük belőlük, hogy melegen érző szívvel s a keresztény gondolat diadalába vetett hittel nézi a tanító kötelességeit, feladatát. A nemzetnevelő kötelességteljesítésének lehetőségét, megvalósulását a platonikus gondolatnak, az igaz, a szép és a jónak egységében, a harmonikus lélek hálás kifejtésében látja.

A krisztusi élet és pedagógia megújulásra vezérlő elveit lendületes, közvetlen hangon, *Mit akarunk?* címen *Szuszai Antal* adja. A szerző mélyeséges meggyőződéssel vallja, hogy a katolikus életre csak az nevelhet, akinek szívében az igazi katolicizmus lángja lobog. A szerző itt olyan elvet világít meg, amely nemcsak a nevelésre, hanem az irodalomra is alkalmazandó. Ha majdan elérjük, hogy a toll harcosait mélyeséges meggyőződés, modern életfelfogás és krisztusi hit fogja áthatni, akkor majd komolyan beszélhetünk nemcsak — mint ma — katolikus nevelésről, hanem katolikus irodalomról is.

Ember Károly lovag apologetikus tárgyat választott. «Az iskola csak tanít, de nem nevel» vádat cáfolgatja ismeretes széleskörű tudásával és nagy tehetségével. Rámutat a hangzatos modern jel-szavak ürességére, boncolgatja érveiket s vaslogikával bizonyítja, hogy a katolikus iskola nemcsak a tudás tömegével látja el növendékeit, hanem az isteni igazságokból erősödő erkölcsi akaratot is belecseppetgeti neveltjei szívébe.

Káth József *Az igazi nevelő* címen azt a gondolatot fejtegeti, hogy az életre való értékes nevelést csak az adhatja, aki valláserkölcsi alapon álló jellem. Csak aki magát legyőzni képes, aki kristálytisza jellem, csak az tud másokat a jellem. az élet méltó élésének útjaira vezetni.

Az internátusi nevelésről *Arendt Endre* értekezik. Alapos ismeretekre valló készütséggel tömöríti össze azokat az elveket, amik a jó és eredményes internátusi nevelést megalapozzák.

Éltes Matyas érdekes phisio-psychologiai kérdéssel foglalkozik. Az *akarati gyengeségnek* adja lélek- és élettani magyarázatát. A bonyolult kérdést világosan s tudományos alapon mutatja be.

A *kutatás és az alkotás érdekében* címen Dreisziger Ferenc a methodologiai kérdések nagy tömegebe nyúl be s historiai értékeléssel sok új és mélyreható irányítást ad különböző érdekes kérdésekben.

Urbányi C. József A *mozgó-színházak értékeléséről* mond el megszívlelendő gondolatokat. Nem a mozi elnyomását óhajtja, hanem csupán reformját, az erkölestelen tendenciák kiküszöbölését, hogy a népművelődés fontos tényezőivé váljanak.

A *hivatalos iskolamulasztások* címen Róvó Lajos a legfontosabb gyakorlati kérdések egyikéről mond komoly tapasztalatokonnyugvó véleményt.

Potzta Ferenc a *Nemzeti olvasókönyv* címen azt fejtegeti, hogy az olvasókönyv a gyermek hazafias érzését nevelje, poljja. Erre vonatkozólag több okos gondolatot mond el.

Óveges Kálmán az általa szerkesztett kitűnő iskolakönyvek alapelveit ismerteti s elmondja azokat az elveket, amik őt a tankönyv-szerkesztésre indították.

Bertalan Vince *Elmejuttatás a plébános-igazgatókról és iskolaszéki elnökökről, a tanítók vallási kötelezettségéről, magánéletük ellenőrzéséről* mond el néhány felette figyelemreméltó gondolatot. Értekezésében sok nehéz kérdésre hívja fel a figyelmet.

Baró Eötvös József címen Ebeczky Elemér lendületes, magasröptű gondolatokkal Eötvös pedagógiai eszméit ismerteti. Összefoglaló munkájával a tanítók osztatlan dicséretét érdemli meg.

Keresztény szociális törekvések a társadalmi és gazdasági életben című nagy tanulmányában illusztris tudósunk, Giesswein Sándor, a magyar keresztényszociális mozgalom lelke, a szociális gondolatnak keresztény irányú fejlődését ismerteti. Minthogy munkáját könyv- alakban való megjelenése alkalmából a Népevelő már ismertette, az olvasó figyelmét arra a méltatásra hívjuk fel.

Keményfy D. Dániel a *Tanító és a gyermekvédelem* című cikkében a tanítónak a gyermekvédelem terén való hivatásával foglalkozik. Ez a hivatás kétféle: a lelki életmentés és a létfentartó munkára való nevelés. Vajha ezek a gondolatok a legszélesebb körben termékeny talajra találnának.

A magvas értekezések sorát Kupa Dömötör szép magyaros stílusú Foerster fordítása (az ismert Schule und Charakter: Iskola és jellem) zárja be.

A szerkesztő gondosságával, körültekintésével elismerésre méltó munkát végzett, a kiadó áldozatkészségével pedig mély halára kötelezte a katolikus nevelés minden barátját.

Molnár Béla.

A **Katholikus Gyermekvédelem** IV. évfolyamának II. száma Keményfy K. Dániel szerkesztésében most jelent meg következő változatos tartalommal: 1. Hogyan foghatja meg az utcagyerek a kék madarat. Dr. Tóth Kálmántól. 2. A gyermekmunkás. Kriegs-Au Emiltől. 3. A csavargók alkonya. Keményfy K. D.-tól. 4. A fekete-kávé. Antal Margittól. 5. A „Pressburger Tagblatt” és Egyesületünk. 6. Tárca: Bigerrean. Hodács Agostontól. 7. Egyesületünk. 8. Hírek. A keresztény gyermekvédelemnek ezen hézagot betöltő s a gyermeklélekmentés aktualitását szem előtt tartó organumot szívesen ajánljuk az ügy érdekében felkarolásra. Előfizetési ára 2 K. Szerkesztőség Esztergom.

Karácsonyi ajándéknak alkalmas zeneművek. *Egyháziak*: Jézus élete 1 K. C-, G-, D-dur dudajáték darabonként 1 K. A, E, darabonként 75 fillér. Ünnepi dallamu preludiumok az összes hangnemből, függelékek 4 K. Mária-dalok: I. füz. 1.50, II. füz. 2 K. III. füz. 3 K., IV. füz. 2 K., V. füz. 4 K., VI. füz. 2 K. Hazafias Mária-énekék (3 füz.) darabonként 3 K. Miatyánk és Üdvözlég 2 K. Kistüdvözlég 50 fill. Püspökfogadó (nagy) 2.80 K. Püspökfogadókicsi 1.60 K. Karácsonyesti örömenek 1 K. *Iskolatak*: Ünnepi daloskönyv (partitúra gyermekkarra) 3 K. ehhez szopránzólamkönyv 1 K. altzólamkönyv 1 K. Ünnepi daloskönyv (partitúra vegyes karra) 3 K. ehhez szopránzólam 1 K. altzólam 1 K. tenorszólam 1 K. basszuszólam 1 K. Üdvözlő dal (gyermekkar) 1.50 K. Rákóczi lobogója, melodráma 3 K. Magyarok Nagyasszonya, daljáték, 3 K. Szólamok hozzá 60 fill. Május Királynéja, virágdaljáték 6 K. Karzólamok 60 fill., magánzólamok 60 fill. *Világiak*: Ábrándok, 12 magyar dal. Királyasszony kertje, 12 magyar dal, 3-3 K. Káposparti nóták 1.60 K. Tulipán-ésárdás 2 K. Idyll, műdal 2 K. Örömenek, fertikar, 1 K. Népszivetségi Induló 1 K. Egy darab lengyelke 1.60 K. Egy darab polka 1.60 K. Tanító Induló 1.60 K. Megrendelhetők Kontor Elek kollégánknál, Budapest, II., Albrecht-ut 7. sz.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

«**Bakonyiak**». A szakfelügyeletnek számolnia kell azal, hogy egy-egy tanító keze alatt több mint 80 tanuló tanul. A magyar beszéd tanításának eredményét a szakfelügyelő nem ítélheti meg az iskola belső viszonyainak mérlegelése nélkül. Mindenesetre kívánatos, hogy az egyházi tanfelügyelőség is meglátogassa az iskolákat, mert csak így lehet a tényleges állapotnak megfelelő véleményt megnyugtatóan igazolni. — **N. L.** A kervény tárgyalásának kötelessége nem az aláírók számától függ. Az elnök köteles a benyújtott kervényt tárgyalásra előterjeszteni. Az illetékes egyházi főhatósághoz forduljanak jogorvoslásért. — **B. G.** Most folynak a kiutalások. Sürge-se meg az iskolaszéki elnök úr az elintézté hivatalos érdeklődés formájában. — **J. E.** Eger, Lyceumi nyomda. — **K. K.** A helyettesítési időt nem számítják be. — «1910. szept. 22.» Beosztást nyer a II. f. oszt. 3-ik fok. 2000 kor. fizetésre. Kap a harmadik korpótlékkal együtt 600 korona pótlást. — **V. L.** Az «*Utmutató*» példái között megfelelő útbaigazítást talál. Fizetése 1363-32 + 64 + 500 = 1927-32. Beosztást nyer 2000 koronára, tehát kap 52-68 kor. pótlást. Kántori ellátásra marad 1363 32 - 16 + 60 kor. Lakásbérre 40 kor. pótlást nyer. Az 1893. év előtti szolgálat után 400 kor. személyi pótlékot nyerhet. — **P. H.** Megsürgöttük. — **K. I.** Kap 500 kor. pótlást. Kántori járandóságra marad 450 kor. Igénye lehet 200 kor. személyi: pótlékra. — **Somogyi.** F. év január havától beosztást nyer 1400 kor. fizetésre és f év dec. 1-től 1600 kor. fizetésre. Kap 200 koronát decembertől, összesen 400 koronát. Kántori ellátásul kap 520 koronát. — **R. E. F.** Ha kitöltötte a kimutatást és azt kellő időben beterjesztették, akkor hivatalból beosztást nyer a III. f. oszt. II. fok. 1600 kor. Az iskolaszéki: elnök úr intézzen kérdést a kir. tanfelügyelőséghez. — «**Tanítójelölt**». Az illetékes egyházi főhatósághoz címzett kervény az illető intézet igazgató-ságánál nyújtandó be május hó 1-ig.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt püspöki kar határozata köte-
lezőnek nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sa-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltnének, melyek-
nek díja előre lefizettetett.

**A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk.
Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.**

Esztergomi érseki megye.

Tótul értő segéd-kántortanítót keresek. Fizetése: tel-
jes ellátáson kívül megegyezés szerint. Vasúti állomás
Aranyosmarót. *Búra Gyula* kántortanító. 1691 1—1

A **detrekőváraljai** róm. kath. iskolaszék *nov. 20-ig*
kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: ter-
mészetbeni lakás. A községtől 600 kor. készpénzfizetés,
megfelelő fizetési osztály szerinti államsegély, földjöve-
delme 15 kor., 40 kor. tűzifaváltság, 120 kor., rozsvált-
ság. 37 kor., stólajövedelem A pályázatok a detrekőszék-
misklósi plébániahivatalra címzendők. A választás *nov.*
hó 22-én d. e. 10 órakor tartatik meg. *Sztariczek Ferenc*
elnök. 1687 1—1

Felsőlegénd (Hont m.) tanítói állásra pályázat hir-
dettetik *nov. 30-ig.* tanítónők is pályázhatnak. Javadalma
törvényes, jó lakás. Tót nyelv bírása előny. *Szénavár.*
Csizmár Márton esperes. 1692 1—1

A **negyedi** róm. kath. iskolához helyettes kerestetik.
Fizetése: évi 1000 kor. és butorozott szoba. Jelentkezések
az iskolaszéki elnök címére küldendők. 1706 1—1

A **temetvényi** (Hrádek p. helyben Nyitra m.) róm.
kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik *nov. 25-ig.*
Lakás rendben van, 3 szobából, konyhából s kamrából
áll. Jövedelme: földék s rétek bérlete stóla, párbérga-
bonából, minimális megállapítás szerint községi fizetés
és 606 kor., minimális államsegély az 1913. XVI. t.-c.
szerint. Tanítónők is pályázhatnak. Kötelessége az isten-
tisztelet kántori teendőit végezni és a haladók osztályát
vezetni. Tót nyelv tudása szükséges. Vasuti állomás
Brunóc. *Iskolaszék.* 1721 1—1

A **felsőlopassói** róm. kath. magyar-tót tannyelvű
osztatlan népiskolánál tanítónői állásra *nov. 28-ig* pályá-
zat hirdettetik. Fizetés a községtől 410 kor., a többi az
1913. évi XVI. t.-c. alapján államsegély. A tavasz beáll-
tától új, a kor követelményeinek mindenben megfelelő
modern iskolaépület. A folyamodványok alulírott isko-
laszéki elnökhöz Felsőradosra (Nyitra m.) küldendők.
Dr. Rovenszky István h. pléb., iskolaszéki elnök.
1729 1—1

Egri érseki megye.

A **nyomári** róm. kath. filiális kántortanítói állásra
pályázat hirdettetik. Jövedelme: hitközségtől kap 800
koronát, hét kat. hold igen jó szántó- és rétföldet egé-
szén közelben, melynek értéke legalább 400 kor. (díjlevél
szerint 83 kor.), 6 drb. marha s ugyanennyi sertésleget-
tetést, legkevesebb 24 véka rozspárbért s vékánként 40 fil-
lért, ezekhez jön még a törvényszerű államsegély, külön-
ben el van rendelve épen most a jövedelem újbóli fölvé-
tele. Kap még 147 kor. vallásalapbóli államsegélyt, teljesen
új lakást, 2 szoba, konyha, kamrával, istállóval, sertésóllal,
3 vékás kerttel, 3 öl tűzifát beszállítva, de tartozik az iskolát
is fűteni, stólat, bucsuzatónál versenkint 20 fil. Az állás
azonnal elfoglalandó. Választás *nov. 26-án d. e. 11 órakor*
Személyes megjelenés megkívántatik önköltségen, Kántori
teendője igen csekély. Kántortanítói oklevéllel, kereszt-
levéllel, házasságot vagy nőtleniséget igazoló egyházi
bizonyítvánnyal, illetőségi, összes eddigi működési és

egyéb szükséges okmányokkal felszerelt kérvények *Farkas*
Zsigmond plébánoshoz, Hangács (Borsodban vasuti ál-
lomás Boldva vagy Sajóecseg, Miskolcz közelében)
küldendők 45 fillér visszaküldési bélyeggel egyetemben.
1699 1—1

A **gyöngyöspüspöki** róm. kath. iskolaszék a tanítónői
állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 400 kor. a község-
től 600 kor., az államtól, faállomány címén 144 korona.
Pályázati határidő *nov. 25.* Kérvények kelően felszerelve
alulírotthoz küldendők. *Pesti Manó* gyöngyösi (alkövá-
ros) lelkész. 1714 1—1

Váraszói róm. kath. kántortanítói állásra pályázat
hirdettetik. Jövedelme: 2 szoba, konyha, kamrából álló
lakás, istálló, 719 öl kert, 6 hold legelőföld és rét,
1200 kor. kezdőfizetés, melyből 732 kor. államsegély.
Azonkívül 800 lélek után stólajövedelem s a fizetésbe
be nem számított párbér. Pályázók kelően felszerelt
kérvényeiket *nov. 30-ig. Vágó Lajos* lelkész Erdőkövesd
u. p. Pétervására (Heves m.) küldjék. Választás, melyre
személyesen megjelenők előnyben részesülnek decz. 2-án
lesz. 1711 1—1

Betegsége miatt szabadságot kántortanító helyettesül
okl. és kántori teendőben jártas róm. kath. tanítót keres
3 hónapra a **tari** róm. kath. iskolaszék. Fizetése havon-
ként 80 kor. és a legszükségesebb butorokkal ellátott
lakás az iskolaépületben. Az állás azonnal: elfoglalandó.
Jelentkezések *Pigai István* iskolaszéki elnökhöz külden-
dők. Tar (Heves m.) Vasulállomás helyben. 1727 1—1

Csanádi egyházmegye.

A **kunágotai** (Csanád m.) róm. kath. egyház 1914.
okt. 1-ig terjedő időre, míg kántortanítója a katonaság-
nál lesz, helyettes kántortanítót keres. Javadalma havi
100 kor., fizetés, s körülbelül havi 40—50 kor., stóla és
lakás. Kötelessége a kántori teendők végzése s 38. 1—II.
oszt. tanuló oktatása. Folyamodványok *nov. 27-ig*
Gyenes Barnabás espereshez küldendők. 1719 1—1

Kassai egyházmegye.

Bodrogolaszi-i róm. kath. kántortanítói állásra három
hónapra, esetleg egész tanévre helyettes kerestetik. Fizetése
havi 80 kor., stóla lakás. Pályázatok *nov. 20-ig* lelkészi
hivatalhoz küldendők. 1689 1—1

Sáros megyei **Erdővágás** róm. kath. kántortanítói
állomásra pályázat hirdettetik *nov. 15-ig.* 1683, 1—1

Károlyfalvai (Zemplén vm.) kántortanítói állásra pá-
lyázat hirdettetik. Javadalma: 800 kor. készpénz, 14 te-
lek után járó fajzasi és legeltetési jog, háromvékás
szántóföld, stóla körülbelül 30 kor. és az 1913. évi
XVI. t.-c. alapján államsegély. Négy szoba, konyha és
kamarából álló lakás, továbbá istálló, kocsiszin és udvar
gyümölcsös kerttel. Pályázati határidő *nov. 19.* Kérvé-
nyek *Gruska Lajos* pápai kamarás, plébános úrhoz Sá-
rospatak küldendők. 1708 1—1

Hankvágásai (Sáros m. posta Margonya) róm. kath.
kántortanítói állásra *nov. 28.* határidővel pályázatot hir-
detek. Személyes megjelenés. Fizetés államsegéllyel tör-

vényes. Az állás azonnal elfoglalandó, s arról tanévközben le nem köszönhető. Az *iskolaszék*. 1715 1—1

Kalocsai érseki megye.

A dunacsébi (Bács m.) róm. kath. iskolaszék egy segédtanítói állásra pályázatot hirdet. A megválasztott köteles a III—IV. osztályt egy tanteremben vezetni, az ismételőiskolásokat heti két órában tanítani s állását azonnal elfoglalni. Fizetése évi 800 korona előleges havi részletekben. Pályázhat férfi és női okleveles tanító. A folyamodványok kellőleg fölszerelve *nov. hó 15-ig Jauch József* plébános úrnak Dunacsébre küldendők. 1624 2—2

Topolyára (Bács m.) róm. kath. jóhangú, a teendőkben önállóan jártas segédet keresek. Fizetése: ágynemű mosás és világitáson kívül teljes ellátás, csinosan bútorozott jó szaraz szoba és 30 kor., havonként *Pály Lajos* főkantor. 1716 1—2

Nyitrai püspöki megye.

Rákosvölgyre (Nyitra m. via Nagybélicz) osztatlan elemi iskolához tanító vagy tanítónő kerestetik *nov. 22-ig* pályázati határidővel. Fizetése államsegéllyel törvényszerű. Lakbér címén 240 kor. *Iskolaszék*. 1678 1—1

A kolaróczi (Trencsén m. Vasuti állomás Nagybicsce-Peredmér) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdették. Javadalma: kétszobás lakás, kert, törvényszerű 1200 kor., fizetés. Kántori jövedelem 350—400 kor. közt ingadozik. Tót nyelv megkívánatik, mert az istenítisztelet nyelve tót. Államsegélykiegészítés. Személyes megjelenés. Pályázati határidő *nov. 23.* A választás megejtetik *nov. 25.* 1696 1—1

Ugyanott a második tanítói állásra is pályázat hirdették. Javadalma: a községtől 732 kor. és az államsegélykiegészítés. Egyszobából álló lakás. Pályázati határidő *nov. 23.* Ezen állásra tanítónők is pályázhatnak. Ezen kettősállás megfelelne házaspárnak. *Iskolaszéki elnök*. 1697 1—1

Alsószalatnai (Trencsén m.) róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdették. Javadalmazása: 1913. évi XVI. t.c. szerint. Lakás épülfelben, addig is törvényes lakbér. Tanítónők pályázata előnyben részesül. Tót nyelv ismerete szükséges. Pályázati határidő *nov. 25.* Választás után az állás azonnal elfoglalandó. A kérvények Felsőszalatnára (Trencsén m.) *Tóth Kálmán* iskolaszéki elnöknek címzendők. 1698 1—1

Kiszucaujhelyi (Trencsén m.) róm. kath. kántori állásra pályázat hirdették. Nagy-és kisközségektől kap 1000 koronát, stolaris jövedelem 700 kor., misealapítvány 38 kor., offera 10 kor., mise, keresztelezés, avatás és esketési orgonálásért 20 kor., természetbeni lakás bérértéke 200 kor., összesen körülbelül 2148 kor. Pályázati kérvények *nov. 19-ig* nyújtandók be. Választás *nov. 25-én* délelőtt fog megtartatni. Csakis okleveles kántorok és választás napján ének-és orgonapróbánál résztvevők vétetnek figyelembe. *Kapallay István* elnök. 1704 1—1

A szulyóvárjai (Trencsén m., u. p. Peredmér) róm. kath. tanítói (tanítónői) állásra törvényszabta fizetés mellett *nov. 25-ig* pályázat hirdették. Tót nyelv ismerete kívánatos. *Iskolaszék*. 1703 1—1

Róm. kath. tanítónő helyettest keresek azonnali feltételre, április hó végéig. Fizetése havi nyolcvan kor. és lakás. Levelek Tanítónő, Osztopna, u. p. Vágvárja, Trencsén m. küldendők. 1717 1—1

Pécsi egyházmegye.

A magyarbólyi (fjökközség) róm. kath. kántortanítói állásra *nov. 29-ig* bezárólag pályázat hirdették. Jövedelme: Késszpénz a hitközségtől, és uradalomtól 15329 kor. Az 1908 ik évi javad. jegyzőkönyv szerint felvett szántó-

föld és rét pénzgyenértéki jövedelme: 5854 kor., párbér gabona után 33687 kor. 4 öl kemény hasábfá. melyből a tanterem is fűtendő (a 20 kor.) A jövedelem 609 kor. Kitevő összege 1200 kor-ig államsegélyből nyert kiegészítést. Lakás: 2 szoba (ujjonnan festve) téli, nyári konyha, éléskamra, pince, 430 öl kert és a szükséges melléképületek. Körjegyzőség, orvos, vasutállomás helyben. Kötelmei: a mindennapi és ismételő tankötelesek tantervszerinti oktatása. Kápolna búcsunapján a délelőtti istenítisztelet, valamint a vasárnap és ünnepnapvi vacsernye megtartása. Kötelessége az egyháznegyvei tanítógyűlésbe belépni. Tanítás nyelve magyar, az istenítisztelet azonban németül végzendő. Zene és németnyelv ismerettel okl. tanítónők is pályázhatnak. Választás *nov. hó 30-án* d. u. 2 órakor. Kérvények a lapáncsai plébániahivatalhoz küldendők. *Iskolaszék*. 1718 1—2

Bedegen (Tolna m.) a III. sorszámu férfitanítói állásra pályázat hirdették. Javadalma: törvényes fizetés és lakbér. Kötelessége: díjlevél szerint. Tannyelv: magyar. Pályázati kérvények *nov. 30-ig* plébániahivatalhoz küldendők. *Róm. kath. Iskolaszék*. 1679 1—1

Berkesden (Baranya vm.) róm. kath. osztálytanítói állásra *nov. 24-ig* pályázat hirdették. Javadalma hitközségtől 600 kor., 120 kor. lakás-és kertpótlék. 6 m³ keményfa, 42 kor., értékben, államsegély 558 kor. Gazdas. ismételő iskoláért 100. Klakás egy bútorozott szoba. Tannyelv magyar. Kötelessége a díjlevél szerint. Az állás választás jóváhagyása után azonnal elfoglalandó. Pályázhatnak tanítók és tanítónők. Kérvények róm. kath. iskolaszékre címzendők. Vasuti állomás. Vasas-Hird. *Iskolaszék*. 1685 1—1

Lemondás folytán megüresedett monyoródi róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetünk. Javadalom: 1. A hitközségtől 800 (nyolcszáz) kor., negyedévi előleges részletekben 2. Terményváltás címén a m. kir. közalapítványi uradalomtól 21880 kor., havi előleges részletekben. 3. Stóla-átlag 2860 kor. 4. A m. kir. közalapítványi uradalomtól 14 m³ kemény hasáb tűzifa, 140 kor. értékben. A fát a politikai község vágatja ki és hordja az iskola udvarába. 5. Temetőfü kaszási jog 40 kor. értékben. 6. Egy (1) hold 746 öl föld. 7. Kettő (2) hold 43 ölnyi legelőből 1/3 rész hasznélvezete, mint kert. 6. és 7. alattiak értéke 275 kor. 8. Jár a tanítónak természetbeni lakás, 3 szoba, előszoba, 2 konyha, kamra, présház, és a szükséges gazdasági melléképületek. A földet a politikai község műveli és a termést hazahordja. 9. Jár a tanítónak 4 fuvar Pécsre, vagy Mohácsra és a szükséges malomfuvarok a róm. kath. hitközségtől. Az összes kántortanítói fizetés 170240 kor. Ebből a lakás értéke 200 kor. Kötelessége: az összes kántortanítói állással jár kötelmek teljesítése. Az istenítisztelet nyelve német és horvát. Tannyelv magyar. Személyes megjelenés és próbaéneklés megkívánatik. Kötelessége a Pécs egyházm. róm. kath. Tanítóegyesületbe tagul belépni. Kérvények a máriakémeti plébániahivatalhoz (Baranya vm.) küldendők. Pályázati határidő: *nov. 20.* A választás napját a ker esperes tanfelügyelő fogja kitűzni. Az állás azonnal elfoglalandó. *Róm. kath. Iskolaszék*. 1686 1—1

A kajdacsí róm. kath. kántortanítói állásra *nov 23-ig* pályázatot hirdetek. Javadalma 1. Párpénz 3360 kor. 2. 525 (1690) hold szántóföld, rét, legelő, kert hasznóbér jövedelme 200 kor. 3. Páronként 1 véka rozs (átlag 40), a községtől 2 szekér széna, 200 kor. 4. 526 öl kert, udvar, istálló öl, 20 kor. 5. 4 köbméter fa a község hordatja. 32 kor. 6. Tandijkárpótlás (államsegély) 120 kor. 7. Szabdalakás (2 szoba, konyha, kamara, pince, padlás) 80 kor. 8. Rendes állandó fizetéspótlék 14152 kor. 9. Stóla 200 kor. 10. Vallásalapból pótlék 3288 kor. 11. Munkaváltás 4411 kor. 12. Uradalmi kegdydíj 2412 kor. 13. Államsegély 118 kor., összesen 122623 kor. Be nem számítható 134 kor. Kötetességei a mindennapi és szükség esetén az imételő tankötelesek oktatása, a kántoriak teljesítése a plébánia területén, a pécs egyházmegyei róm. kath. tanítóegyesületbe belépni és magát az egyesület alapszabályainak alávetni. Kajdacs

Tolna m.), posta, távirda, vasútállomás), nov. 10. Dr. *Vörös Nándor* iskolaszéki elnök. 1695 1—1

A naki plébániához tartozó **Várong** fiókhitközségben (Tolna m.) megüresedett kántortanítói állásra nov. 23-iki határidővel pályázat hirdettetik. Javadalma: háromszobás lakás megfelelő melléképületekkel, 810 ööl házikerttel. Párber címén 96 házaspár után 24 mérő rozs, értéke 364.80 kor. lélekpénz 24 korona, borpénz 23.04 korona, 5 öl tűzifa (melyből 1 öl állandó grationálé) 160 kor. temetőfü használata 65 kor., 7 kat. hold 367 ööl szántóföld 167 kor., egyéb készpénzjárandóságok különféle címeken 294.80 kor., összesen 1193.64 kor. Kötelmei díjlevél szerint. Személyes megjelenés a választás napján, nov. 25-én kívánatos, utiköltség azonban nem térítetik meg. Kérvények a naki plébániahivatalhoz küldendők. 1726 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A **guszonai** róm. kath. elemi iskolához a jövő évi okt. 1-ig helyettes tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetése az évi 800 koronának megfelelő részlete. Az állás azonnal elfoglalható. Plébániahivatal Guszona, u. p. Osgyán, Gömör m. 1693 1—1

Szatmári egyházmegye.

Pályázat a **zuhogói** (Ung m.) róm. kath. elemi népiskolai tanítói állomásra. Jövedelme: 1. Természetben megfelelő lakás, kert és melléképületek. 2. A községtől 680 kor. 3. Megfelelő államsegély. Kellően felszerelt folyamodványok nov. 23-ig a plébániahivatalnak Nagyzalacsikára küldendők. 1712 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

Velencei kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: párpénz megváltva 225.62 kor., párgabona megváltva 500.22 kor., ismétlők oktatásáért 100 kor., tandíj címén alapítványokból 75 kor., alap. szentmisék után 35 kor., ostyasütésért 20 kor. alap. kamatokból 41.40 kor. melyért egy osztályt fűtteni tartozik, készpénzfizetést pótló földek, 7 kat. hold és 1154 öl. haszonbér értéke 216 kor. 5 kat. hold földmunkaváltsága 144 kor., 48 b. mázsa széna jelenben helyette 2600. öl réthaszonbér értéke 30 kor., esetleges stólaajóvedelem 200 kor., összesen 1737.24 kor. Az 1000 koronán felüli tanítói fizetés államsegélyből. Kétszobás lakás mellékhelyiségekkel, 353 öl kerttel, mely a tóba nyulik. Kötelmei díjlevél szerint. Pályázati határidő nov. 27. mely napon d. e. 10 órakor énekpróba és választás. Folyamodványok Velence, plébániahivatalhoz intézendők. 1694 1—1

Szepesi püspöki megye.

Helyettest keres. Iskolaszék. Helivágásra, p. Nagyhársos (Szepes m.) 1657 2—3

Róm. kath. kántortanítói és III. tanítói, esetleg tanítónői állásra nov. 16-ra pályázat hirdettetik. Tót nyelv ismerete s kántortanító személyes megjelenése szükséges. Az állás azonnal elfoglalható. *Hrustin.* (Arva m.) *Iskolaszék.* 1627 2—2

A Népnevelő 42-ik számában közölt kalácsi pályázat dec. hó 31-ig meghosszabbítottak. 1629 2—2

Alsólipniczai (Árva m.) róm. kath. népiskolánál IV. tanítói állomásra nov. 20-ig pályázat hirdettetik. Törvényes fizetés és lakbér. Tót nyelv ismerete szükséges. *Iskolaszék.* 1682 1—1

Kvacsani róm. kath. kántortanítói állomásra dec. 1-ig pályázat hirdettetik. Törvényes fizetés. Tót nyelv ismerete szükséges. *Iskolaszék.* 1690 1—1

A **chlebnicei** (Árva m.) róm. kath. II. tanítói állásra nov. 29-ig pályázat hirdettetik. Tótul tudni szükséges. *Az iskolaszék.* 1709 1—1

Ágostházi (Szepes m.) kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: 9 hold szántó, szabadlegeltetési jog, 16 mérő vegyes gabona, fűtésre 112 kor., készpénz 388 kor. tandíjpótlék 56 kor., stólaból 100 kor. Többi fizetés államsegéllyel. A választás nov. 24-én tartatik meg. *Mindszenti Mihály* plébános. 1722 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A **gyanafalvai** (Vas m.) négytanerős róm. kath. iskolánál nyugdíjazás folytán megüresült kántortanítói állásra pályázat nyitattik. Javadalma az utolsó javadalmi jegyzőkönyv szerint csinos lakás, konyha, kamra, faház, sertésöl s kis konyhakert; készpénzben, földváltás, faváltás, természetmennyekben s orgonapénzben összesen 1819.74 kor. miből 654 kor. tanítói, 865.74 kor. kántori és 300 kor. szétválaszthatlan. A tanítói a többiből 1000 kor.-ig kiegészül, a hiányzó tanítói fizetés államsegély. Kötelessége egy elemi s ismétlőosztály tanítása, a kántoriak elvégzése a meglévő énekkar (egyházi) vezetése s fejlesztése. Tannyelv magyar, a lakosság német. Folyamodványok nov. hó. 23-ig alulirothoz küldendők. *Gáspári Antal* ker. tanfelügyelő, plébános, iskolaszéki elnök. 1623 2—2

A **ráborti** (Pusztaszentmihályi plébánia Vas m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma 2 szobás lakás konyhával és megfelelő mellék és gazdasági épületekkel és kert. 3 kat. hold és 124 ööl szántóföld, 1 kath. hold és 14 ööl rét, 1428 ööl legelő és a két temető kaszálási joga 100 kor. Terményekben 823 liter 576 klg. buza, 1250 liter 880 klg. rozs. 14 méter puhafa haza szállítva 47.60 kor., összesen 237.60 kor. Készpénzben a hitközségi pénztárból 160 kor. tandíj megváltás 200 kor. Gróf Batthyány-féle alapítványból 36 kor. mellékpénz 24 kor., stólaajóvedelem 50 kor. összesen 807.60 kor., a többi államsegély. Kötelessége a hétköznapi és ismétlős gyermekeket oktatni, a templomba vezetni és rájuk felügyelni. Pályázati határidő és választás nov. 18-án d. e. 9 óra. A német nyelv tudása szükséges. Kellően felszerelt folyamodványok *Thomas Ferenc* esperes-plébános, iskolaszéki elnök Pusztaszentmihály (Vas m.) küldendők. 1653 2—2

A **felsőszekői** róm. kath. iskolánál harmadik férfitanítói állásra pályázatot hirdetünk. Javadalma: két szobás, konyha és éléskamrával ellátott lakás, törvényesszabta fizetés melyből a község 700 koronát fizet, a többi államsegély. Kötelességei a rendszabályok szerint és a kántoriakban bármikor segédkezni és helyettesíteni. Pályázati határidő nov. 22. A kérvények az iskolaszéki elnökhöz küldendők. Az állás rögtön elfoglalandó. 1688 1—1

Rábaszenttamásra (Vas m. u. p. Rábamolnári) róm. kath. osztálytanító kerestetik. Törvényes fizetés, fűtés és takarítás. Kérvények nov. 23-ig Nagys. *Rigó Zsigmond* apát-pléb. urhoz Rábaszenttamásra. Nők is pályázhatnak. 1705 1—1

A **szakonyujfalvi** róm. kath. iskolához egyhavi időtartamra tanító (tanítónő) kerestetik. Fizetése 80 kor. s lakás. Pályázati határidő nov. 20 választás nov. 22-én lesz. Folyamodványok *Koczán István* iskolaszéki elnökhöz Apátistvánfalva (pósta helyben) küldendők. 1713 1—1

! A bánokszentgyörgyi (Zala m.) tisztán kántori állásra pályázat hirdettetik. Fizetése: 600 (hatszáz) kor. készpénz és 860 (nyolcszáz hatvan) kor. természetben. Kétszobából álló lakás, konyha, kamra, istállóval és kerttel. Megkiváncsoltatik a zenében elméletileg és gyakorlatilag teljes jártasság, megfelelő hanganyag és kántori oklevél. Ha olyan választatnék, akinek kántori oklevele nincsen, tartozik azt egy éven belül megszerezni. Választás nov. hó 30-án lesz. A pályázni óhajtok azonban már az előző vasárnapokon is végezhetnek ének-és orgonálási próbákat. Az egyházközségi képviselők fenntartják maguknak a jogot, hogy az összes pályázók mellőzésével újabb pályázatot hirdetnek. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények *Desics Géza* plébánoshoz (Bánokszentgyörgy)

Zala m. Posta helyben) küldendők a választás napján d. e. 10 óráig. 1710 1—1

A **söptei** róm. kath. iskolához osztálytanítói helyettes kerestetik 800 kor., fizetés lakás. Nők is pályázhatnak. *Iskolaszék.* 1720 1—1

Az **ujhegyi** róm. kath. iskola rendes osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Nők is pályázhatnak. Fizetése 120 kor., a községtől, többi államszegély kétszobás lakás egyik butorozott. Tannyelv magyar, kíségtő nyelv horvát. Határidő *nov. 23* Választás 27-én. Posta : Pusztaszentmihály (Vas m.) 1723 1—1

Váci egyházmegye.

Zsámboki elemi iskolánál megüresedett a férfitanítói állás. Törvényes fizetés és lakbér. Kötelessége díjlevélben és kántoriakban segédkezni, belépni a kath. tanítóegyletbe. Pályázati határidő *nov. 20.* Az állás *nov. 24-én* elfoglalandó. Róm. kath. iskolaszék. 1702 1—1

Alsódabason (Pest m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdették. Fizetése : tandíj 50 kor. Államszegély 750 kor. Párber 380 kor. Stóla 20 kor. 2 szoba, konyhából lakás. 800 ööl házi kertből álló illetmény. Kötelességek a díjlevélben. Stólailetekek tarifa szerint. Határidő *f. hó 23.* Pályázatok **Sáriban** a plébánoshoz adandók be. *Magurányi József* iskolaszéki elnök pléb. 1725 1—1

Gyóni (Pest vm.) kántortanítói állásra *nov. hó 27-ig* pályázat hirdették. Jövedelme : párber 240 kor., egyhm. alapokból 190 kor. Stóla 40 kor. Többi államszegély. Gazdasági oklevéllel bírő megbízatik a gazd. ismétlő vezetésével. Kötelességek díjlevélben. Stóla tarifa szerint. 3 szobás szép lakás, kert. Választás *nov. 27. d. e. 9 óra* kor. Kérvények **Sári** (Pest vm.) plébániára küldendők. Személyes megjelenés előny. 1724 1—1

Veszprémi egyházmegye.

A **jásdi** róm. kath. osztálytanítói állásra pályázat hirdették. Választás *nov. 20* Az állás azonnal elfoglalandó. Javadalma : törvényes fizetés. lakás kertiletek Kötelességei díjlevél szerint. Kérvények *Hamvai Antal* iskolaszéki elnökhöz küldendők. (U. p. Tés. Veszprém m.) 1662 2—2

A herceg **Eszterházy** hitbizomány **Inám pusztai** róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdették. Javadalma : Törvényszerű lakás 400 ööl kerttel a szükséges melléképületek, 3 ööl fa a házhoz szállítva 84 kor. sertés legeltetés 20 kor., értékben. A javadalom hátralevő része készpénz. Kötelességei a díjlevélben. Ha a gazdaságban segédkezik, mellékjövdelemre számíthat. Okl. tanítók kellő felszerelt kérvényeiket küldjék az iskolagondnokság címére a göllei (Somgy m.) plébániához. Az állás rögtön elfoglalandó. 1676 2—2

Bószénfa-i róm. kath. osztálytanítói állásra *nov. 23-ig* pályázat hirdették. Javadalmazása az 1913. évi XVI t.-c. értelmében, továbbá butorozott szoba, konyha, kamra. Községtől 50 kor., lakbér és kertpótlék címén. Német nyelv-kántorságban jártasok és személyes megjelenés előny. Teendői a díjlevélben. **Bószénfa, Somgy m. Pósta Gáboria.** Megbíz. *Ignits* kántortanító. Róm. kath. *Iskolaszék.* 1728 1—1

A **zalagalsai** róm. kath. iskolaszék a megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma a hitközségtől 30 mérő rozs, 15 mérő buza, 2 ööl tűzifa, 293 kor. 50 fillér. Készpénz és természetbeni lakás. Államszegély 698 kor. Felszerelt kérvények a zalaszevári plébániára küldendők. A választás *nov. hó 20-án* d. e. 9 órakor lesz **Zalagalsán**, személyes megjelenés kívántatik. 1680 1—1

Németlad (Somgy m.) róm. kath. oszt. tanítói állomásra pályázat hirdették. Javadalma : hitközségtől 100 kor. fizeteskiegészítés az 1913. évi XVI. t.-c. értelmében

az államtól. A törvénynek megfelelő lakás és házikert. Kötelessége a reá bizott osztályok tanítása, erkölcsös nevelése, kántoriakban segédkezni, amiért is személyes megjelenés előnyös. Nős férfitanítók előnyben részesülnek. Kérvények s okmányok *f. hó 23,* amely napon a választás is megtartatik, főt **Holló Gyula** pléb. iskolaszéki elnök úr címére **Németladra** (vasút-posta helyben) küldendők. Megbízásból **Meinholdt Alajos** k.-tanító. 1684 1—1

Vízlendvai (Vas m. u. p. Szarvaslak) róm. kath. iskolaszék III. osztálytanítói állásra *nov. 26-ig* pályázatot hirdet. Javadalma hitközségtől 100 kor., kertiletmény 20 kor., 1 szoba fűtéssel és 40 kor. lakáspótlék 1100 kor. államtól. Kötelessége II—III. és fiúismétlősöket tanítani, templomba, körmenetekre vezetni, reakjuk felügyelni, kántoriakban akadályoztatás esetén díjtalanul segédkezni. Csak férfitanítók pályázhatnak. Választás *nov. 27.* 1701 1—1

A márkói plébániához tartozó **Bánd** (Veszprém m.) főközségben a kántortanítói állásra *nov. 25-én* d. e. 10 órára pályázat hirdették. Jövedelme : két padlózott szoba, zárt konyha, kamra, félszer, istálló ; föld, lélekgabona, munka, famegváltás stb. cimen díjlevélben 1011 koronára értékelve. a többi jövedelemkiegészítés államszegélyből. Személyes megjelenés okvetlen kéretik, a tan nyelv magyar, az istentisztelet német nyelven tartatik. A kérvények **Márkó**, pléb.-hivatalhoz, pósta **Herend** küldendők. 1700 1—1

Cserél róm. kath. tanítópár bárhová, magyar hely és tót nyelv bírása előny, községi iskolához is, «Tanítópár» **Hrusztin** (Árva m.) 1620 2—2

Nyug. tanító ajánlkozik kath. kántornak, magyarul, németül teljesen gyakorlattal, kitünő hanggal. Cím : **Kántor Zsibó.** 1647 2—2

Legjobb iskolai daloskönyv a

Kis muzsikus

Szerkeszté :

JÓSVAY GÁBOR.

100 gyönyörű magyar dal, iskolai szöveggel, két szólamra hangjegyezve. Jóvágyva az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács által.

I—II. füzet ára 80—80 fillér.
A 100 dal kotta nélkül 40 fillér.

Megrendelhetők a **Szent-István-Társulatnál** (BUDAPEST, VIII., Szentkirályi-u. 28.)

A magyar kath. tanulótárság és a hívek egyetemének egységes

ima- és énekkönyve a

Szelki gyöngyök

Szerkeszté : **JÓSVAY GÁBOR.**
Tartalmazza 500 legszebb egyházi énekünket hangjegyezve s az összes szükséges imákat és ájtatosságokat. Az egri főegyházmegeyi hat. jóváhagyásával.

Ára erős és diszes vászonkötésben 2 korona.

Mária énekeink *legszebb gyöngyei, 100 szebbnél szebb ének díszes orgonakisérettel, 2 részben. Egy-egy rész 3 kor. együtt a kettő 5 kor. 48 csinos és dallamos orgonadarab 2-40 kor.*

Zámbó Károly kántor, Szeged.

Színpad nélkül is előadható, könnyen betanítható:

Két árva karácsonya.

1707—2 Portómentes küldéssel 1 korona.

WIESENBACHER JÓZSEF, VILÁGOS.